

סה שלטי גיטרים
 נפש רח"ל
 סו משנה לפ"ק
 ב' ע"א
 סז כרז ט"ז
 ב'
 סח ירושלמי פ"א
 הל' א' טו"ט
 סעף י'
 סט מהרי"ל ט"י
 ס"ק כ"ב
 ע פ"ח
 עא תק יעקב
 ס"ק הג"ל

סכנה * אבל אם לא ביטלו וכבר הגיע שעה ששית
 שאין בידו לבטלו חייב הוא לפקח ע"י מרא וקרדום
 ולברוק ולחפש שמא יש שם מן החמץ שנשתמש
 בחורין תוך ל' יום לפני הפסח אבל החמץ
 שנשתמש בהם קודם ל' יום יש בו כמה ספיקות
 להקל שמא ניטל כולו מהחורים ושמא נתעפש
 באורך זמן (ושמא יש עליו גבוה ג' טפחים שהוא כמבוער מן התורה) ואין צריך לבערו
 אלא מדברי סופרים וחכמים לא הטריחוהו לפקח הגל על ידי מרא וקרדום כיון שאין שם
 תמץ ודאי:

* אבל בשעת הבדיקה לפילו מחפש גם אחר המטע
 היו ליה עוסק במלוה כמו האומר הרי סלע זו
 לדקה בשביל שיחיה בני או שאהיה בן עולם הנה
 דהוי לדיק גמור במלוה אף שמתכוין גם להנאמו
 ולא למריץ שלא לשמה הוא עושה אלא קיים מצות
 טרלאו טלוהו לעשות לדיקה ומתכוין זה אף להנאמו
 עלמו שיחיה בנו או שיחיה בן עולם הנה:

ל'ט ע"ד ואחר שכיבדו ו
 הגר בחורים ובסו

ל'ג וכל זה כשהוא בענין שיש להסתפק שמא יש שם חמץ מונח בגל ואין עליו גבוה ג'
 טפחים אבל אם ברי לו שאם יש שם חמץ בגל יש עליו כודאי גבוה ג' טפחים אין צריך לטרוח ולפקח
 בגל ע"י מרא וקרדום אע"פ שנשתמש חמץ בחורים תוך ל' יום דכיון שיש כאן ספק שמא אין מן
 החמץ שנשתמש בחורים כלום בתוך גל זה שכבר נטל כולו מן החורים קודם שנפל הכותל לכך יש
 להקל כהאומרים שהחמץ שנפלה עליו מפולת גבוה ג' טפחים אין צריך לפקח בגל כלל כדי לבערו
 אע"פ שלא ביטלו ואין בידו לבטלו:

ל'ד חמץ שנפלה עליו מפולת גבוה ג' טפחים וביטלו קודם שעה ו' כמשפטו ולאחר הפסח נתפקח הגל
 ונתגלה החמץ ס"ה הרי הוא מותר (טו) אפילו באכילה שחמץ שעבר עליו הפסח אינו אסור אלא
 משום קנס שקנסוהו חכמים על שעבר בבל יראה ובל ימצא מן התורה או מדברי סופרים כמו שיתבאר
 בס"י תמ"ח (סעף א') וחמץ זה שנפלה עליו מפולת לא עבר עליו כלום אין לנו לקונסו (ועי' בס"י תל"ו
 סעף י"ח) שאם בשעה שנפלה עליו המפולת על החמץ היה בדעתו לפנות הגל לאחר הפסח ולזכות
 בחמץ שתחתיו הרי זה אסור בהנאה ע"ש הטעם):

ל'ה דרך אוצרי יין ושמן לסדר חביותיהן שורות שורות עד שממלאין כל קרקע המרתף בשורות של
 חביות וחוזרין ומניחין חביות על חביות כשורות התחונות על פני כל אורך ורוחב המרתף
 וחוזרין ועושין כן כמה פעמים עד שנתמלא כל המרתף חביות מקרקעיתו עד תקרתו על פני כל ארכו
 (פירוש מן הכותל שבו פתוח הפתח ועד הכותל שכנגדו נקרא אורך ומן הכותל שבצד זה ועד הכותל
 שבצד זה נקרא רוחב) ועל פני כל רחבו כשהוא בא לבודקו מחמץ (וכגון שדרך להסתפק ממנו שהוא
 צריך בדיקה כמו שנבאר למעלה) כי אין צריך לברוק בכלו אלא בודק בין החביות שבשתי שורות
 העליונות הסמוכות לכותל שבו הפתח דהיינו שורה אחת על פני כל רוחב המרתף מהכותל שבצד
 הפתח עד הכותל שכנגדה והוא אורך שורה זו ורחבה הוא אורך חבית אחת ושורה זו היא סמוכה
 לכותל שבו הפתח והיא עלינה על גבי כל השורות הסמוכות לכותל זו כי ועוד בודק בשורה שתחת
 שורה זו ודיו שבשתי אלו שורות רגיל השמש להניח פתו בשעה שמוזג יין מן החביות:

ל'ו ס"ה בתי כנסיות ובתי מדרשות צריכין בדיקה בליל י"ד לאור הנר מפני שהתינוקות מכניסין בהן
 חמץ כל השנה והשמשנים אינם נזהרים לברוק בלילה אלא מכבדין היטב ביום ולא יפה הם עושים
 ס"ט וצריך להזהירם על כך שיקיימו מצות חכמינו כתיקונה (ויכולין לברך על בדיקה זו) * אבל א"צ
 לבטל אחר הבדיקה לפי שאין יכולים לבטל ולהפקיר חמץ שאינו שלהם שאין אדם מפקיר דבר שאינו
 שלו:

ל'ז ע"ה אם עבר ולא בדק בתי כנסיות ובתי מדרשות בליל י"ד יכול לבודקם
 לכתחלה

קונטרס אחרון

(טו) אפי' באכילה כו'. כן הוא בירושלמי (פסחים פ"ג ה"ג) נדה"ל וכן הוא הסכמת רוב האמוראים עיין בעולם שבמ"א ואל"י
 זוטא"ל וכן פסק הפרי חדש"ל ובעל מק יעקב בספרו תורת השלמים שאלה ו"ו ולזה נמכרין גם כן במק יעקב"ל ובדברי סופרים הלך
 אחר המיקל ובפרט שהמה הרמ"ם ומה שמילק הט"ל"l
 ושם כתבתי בפני"ל"ל"l

(114) סק"י: (115) סק"י: (116) סעף ח': (117) סק"כ: (118) סק"ח: (119) ס"ק י"א: (120) סק"ט: (121) סעף ט"ד:

לכתחלה ביום י"ד ל'
 הלונות ויש בהם אורז
 וחדרים ע'
 לח ע" כל חדר הצרי'
 עפרורית הרבה ו'

ל'ט ע"ד ואחר שכיבדו ו
 הגר בחורים ובסו

מ (טו) ואפילו תחת ו
 תרנגולים מצויין ע'
 מא (ז) ע" אבל תחת ד'
 שאי אפשר שלא ו
 תחת הספסלי

מב ע" ויזהר כל אדם
 שלפעמים מכניסין
 שיחזור ויכניס בהן חכ
 רוצה להחמיר על עצו

מג' וכל זה במי שדרכו
 אין דרכו בכך אין

תל' דינים הנוהגין
 א כשבודק אדם ומחפ'
 ומן הזויות ומקבץ
 בסוף שעה חמישית מ'
 יתגרר ממנו מאומה ע'
 שגררו ממנו כגון י שי'
 מיד אחר הבדיקה ובוז'
 הניחוהו באחד מחורי'
 יהיה בקי בהלכה ו'

(טז) ואפי' תחת המטות כ'
 וכו' אין צריך לברוק אלא כד הסי'
 י"ד לברוק ואף שאח"כ כתב הו'
 שצמ"ו
 (יז) אבל תחת הספסלים
 (יח) כמנין חתיכות כו'. ו'
 ולר"ג אין צריך לשמרו אלא שלא
 (יט) הטילו חכמים כו'
 דינא דלמא יגורו

(122) פ"ב ה"ז: (123) סק"ח: (124)
 (1) פ"ג מחמץ ומצה ה"ב: (2) פסחי

שו"ת הר"ק
 ס"ד ונצ"ר

ששם
ל לא
'ברוק
:חצר,
חורין
ועוד
זמן
צרות,

מקום
שידו
:יטול
שבנינו
יאמר
לידי
מצוה
ואין
צריך
ידינא
זודים

ונפל
ה ג'
א"צ
וזהו
ה: זו
ולא
מפני
ישינן
ולא
:אדם
,ויקא,
מחט
עוסק
שכנו
לענין
אין

ע זמן
:ברוק.
יברוק

עליו גובה ג' טפחים מהזייב להוציאו ע"י מרא ותצינא באופן שלא יבא לידי סכנה, ואם יש עליו גובה ג' טפחים מבטלו בלבו ודיו, דהוי כמבוער. ויש מי שאומר דגם בספק חייב לבער אלא שאין החיוב לאור הנר ובדיקה בדיקדוק [נ"ט], אלא יבדוק לאור היום כל מה שיכולותו, וכוודאי, צריך בדיקה בלילה ולאור הנר, והכל ע"י מרא ותצינא [קן משמע נמ"א סוף סק"צ], וכן מבואר מלשון רש"י [ת. ד"ה דנפנן שכתב אין מחייבין אותו לבדוק גל אבנים אלא למראית עין, ולא להכניס ידו ביניהן. עכ"ל]. דמבואר דלא מיפטר בלא בדיקה כלל:

י ואם עובר על כל יראה כשנפל הגל על החמץ ולא ביטלו. אם אין עליו ג' טפחים פשיטא שעובר, אמנם ביש עליו ג' טפחים י"א שאינו עובר דהוי כמבוער, וי"א דכיון שיכול ליטלו ע"י מרא ותצינא אינו כמבוער ועובר בכל יראה, ולפ"ז אם לא ביטלו עד אחר זמן איסורו, דאז אינו יכול לבטל, חייב לפקח הגל לבערו. ופשוט הוא שאם נפל עליו גל גדול שאין בידו לפקחו, שאינו עובר, דלא קרינא ביה 'שלך' [מג"א סק"ז], ולכן י"א דבכהאי גוונא אם נמצא לאחר הפסח מותר לאכול, וצ"ע [עין מג"א סס ומק יעקב סק"כ וע"י סק"מ]:

יא מרתף של יין שמסתפקין ממנו לצורך סעודה, ונסדרו בו שורות של חביות זו אצל זו עד שנתמלא כולו, וחוזרין ומסדרין שורות אחרות על התחתונות עד הקורה, א"צ לבדוק אלא שורה העליונה ואחרת למטה ממנה, דהיינו שורה על פני הרוחב של המרתף, ולא על כל שטח המרתף, אלא עליונה הרואה את הקורה ואת הפתח, ואחרת למטה ממנה, והיינו כשפותח הפתח, השורה העליונה ושחתיה, דכאלו השתים רגילים להשתמש יין לסעודה, ויש בהם חשש חמץ, ולא יותר:

7 יב בתי כנסיות ובתי מדרשות, וודאי התנוקות → מכניסין בהם חמץ כל השנה ומקרי מקומות שמכניסין בהם חמץ, וחייב השמש לבדוק כדין, אור לארבעה עשר ובברכה, ויבדוק כל המחבואים ובכל התיבות והשטענדרע"ס. ואם לא בדק בלילה, יכול לבדוק ביום לאור החמה, כי יש בהם ריבוי חלונות והוא כאכסדרה שאורה רב [מק יעקב סק"צ]. ונלע"ד דלהחוס' שכתבו ריש פסחים (ג. ד"ה טו) לחד תירוצא, דלכן הצריכו בדיקה, כדי שלא יעבור בכל יראה, א"צ ברכה לבדיקה בית הכנסת ובית המדרש, שהרי אין להם בעלים מיוחדים מי שיעבור בכל יראה והוי לעניין זה כבית של הפקר, ואין לומר דהגיבור או השמש יעבור בכל יראה, דהא יכול לומר איסורא לא ניחא לי דליקני כדאמרינן בגמרא [נ"מ טו]: והחמץ הנמצא הוא הפקר גמור, ולכל הדיעות פשיטא שלא על כיוצא בזה היתה תקנת חכמים בבדיקה, ולכן → נ"ל שהשמש לא יברך, אלא בודק בלא ברכהו"א. וגם כל חמירא א"צ לומר, דהחמץ הזה א"צ ביטול, ולא מהני ליה ביטול כיון שאינו שלו [נלע"ד]:

יג כתבו הטור והשו"ע סעיף י"א המכבד חדרו יא ביי"ג בניסן ומכוין לבדוק החמץ ולבערו, ונזהר שלא להכניס שם עוד חמץ, אעפ"כ צריך לבדוק בליל י"ד. עכ"ל. וזהו כמ"ש בסוף סימן הקודם (פ"ט) דאע"פ שכבר בדקו כמו שהמנהג אצלינו, מ"מ חייבין בעיקר בדיקה שתקנו אור לארבעה עשר. וכתבו דצריך בלילה לבדוק היטב, ולא רק לצאת ידי חובת בדיקה, משום דע"י כיבוד לא נתבערו מה שבגומות, וצריך עתה לבדוק באור הנר בגומות ובחורין וסדקין [מג"א סק"כ], וזה לא שייך אצלינו שבדקין יפה יפה קודם הפסח. ויש מי שאומר דוקא כשבדק ביום י"ג, אבל כשבדק ליל י"ג, א"צ לבדוק עוד בליל י"ד [מק יעקב

פסקי משנה ברורה

הני רבוותא דסברי דהשורה השניה היינו השורה שלפנים מהשורה החיצונה, הרואה את התקרה לבד. [וא] במשג"ב (סק"מ"ג): ויכולים לברך על בדיקה זו.

לאור היום, שבוה לא יבוא עכו"ם לחשרו. [וח] ובשו"ע פסק כדעה הא' דא"צ לבדוק. [ט] במשג"ב (סק"מ"ט) פסק דמותר אף באכילה. [ו] בבית"ל (ד"ה ט"ז לנזוק) כתב דקשה לדחות כל

212 1337

תגבורת פריצתאן

5

תלד דינים הנהגים תכף אחר הבדיקה

ובו ד' סעיפים:

א אחר הבדיקה יהא נזהר בחמץ שמשויר להצניעו כדי שלא יצטרך בדיקה אחרת כגון אם ישלנו עכבר בפניו או אם יחסר להמונ כגון שיניח עשר ככרות

דעת תורה

וא"כ אף דהוי כחלל השותפין כמ"ש הבי"ש באה"ע סי' ל' ועקב"ה סי' ר', מ"מ לכתב חובב בדריקה [לפי"ד מהרי"טא הכי"ן] וי"ט. ועיי' רש"י סוכה כ"ז ב. ד"ה כל האזרח וכו' וא"כ שיהא לכוין דלא מעי שיה פרוטה לכל חד וכו' ע"ש, ועיי' מנ"י מ' שכי"ה [שתמה ע"ד רש"י האריך אפשר לוונר דאם לא שיה פרוטה לא חשיב שלו, וכה ערבה במקומות שמתווין אינה ש"פ ובעינן לכס וכו' ע"ש עוד צ"ח], ועתה מהרי"ם שוק חו"ד סי' קנ"ח [מ"ש בכונת רש"י סוכה הכ"ל ויישג חמיהה המניח].

והנהגה לפימ"ש בקצ"ה סי' ר"ס בשם מהרי"ם צ"ב דחלל השותפין אינו קונה כלל מליאה להשותפות ע"ש, א"כ פשיטא דליכא צביהכ"נ כל יראה, וצפרט גבי איסורא הכי לא ינחא לי דליקני, וי"ל דמ"מ נריך לבדוק שמא ימלא מו שהוא חס החמץ ויבוא לאכלו או שיזכר בו. ומ"מ ל"ע אם יש לבדק, וי"ל דגם דהוי שיעור עכ"פ מדרבנן עובר. ועיי' צ"י לעיל סוכ"י ש"ע בשם שיבולי לקט דצביהכ"נ הוי הפקר לכל העולם, וצ"ש אה"ע"ז וקצ"ה הכ"ל לא הביאו מזה.

76

ועיי' פסקי הוס' פ"א דצ"י סי' י"א טעם אחר על בדיקה חמץ צביהכ"נ, משום שאוכלים שם צעבור שנה, זה לא שייך צבי"ז. ועיי' ירושלמי פ"א דפסחים ה"א [בתי נכסיות וצתי מדרשות מכו שיכו נריכין בדריקה, מה לריכה לי, שכן מכניסין לשם צשבתות וצרי"ח, והכא פשיטא לי, הכן הוא לריכה לי כחול ואורן מרובע מכו שיהא נריך לבדוקן צחלה ביום לאור הכר, ר"י צעו חלירות שצירושלים שאוכלין שם חלות חודה ורקיקו חזר מכו שיכו לריכין בדריקה וכו', חוף הכא שלא לחלוק צין ציעור לביעור ע"כ], וצשי"ק שם שהשיג ע"ד המרדכי [שפ"י דברי ירושלמי צמסקנא דגם צביהכ"נ נריך לבדוק צלילה, שלא לחלוק צין ציעור לביעור וכו'], והעלה דצביהכ"נ הוי צעיה דלא חיפשעה אם נריך לאור הכר, ד"ל דמ"י לאכסדרה ע"ש, ולכן נראה דאם צדק [צביהכ"נ] ביום י"ג לא יבדק צלילה.

ועיי' חק ועקב סק"ב צ"ח [ח"ל]: צתי ככסות וצתי מדרשות לריכין בדריקה, והיינו צליל י"ד, כ"כ האחרונים ומ"ה, ונראה אם עבר ולא צדק צליל י"ד צדק אפי' לכתלה ביום י"ד לאור החמה כמו לאכסדרה שאורח ג"כ רב, וכן מלאחי ראייתו צמרדכי

וימצא תשע אבל בסתם שאינו יודע אם חסר ממנו אם לאו לא ואם כפה עליו כלי ולא מצאו אינו צריך לבדוק שודאי ארם נעלו לכך יכפה עליו כלי או יתלנו באויר או יניחנו בתיבה במקום שאין עכבר יכול לכא: ב אחר הבדיקה מיד בלילה יבטלנו ויאמר

פ"ק דפסחים בשם הירושלמי, וע"ל סי' ק"ג ס"ד, ולא ראויה מהרי"ם צ"ח לבדוק הצביהכ"נ רק סגו לכו צביכוד צעלמא ביום וראוי להזהיר ע"י השמשים של צביהכ"נ וכו"כ מהרי"ל, וכחצ עוד דיש מקומות שמכריזין אחר בדיקה צביהכ"נ שלא יצאו עוד חינוקות עם חמץ ע"כ]. ובצרכי"י אות ה' ואות י"א [שהשיג ע"ד חק ועקב צ"ח והכריח דיש לנקוט לחומרה להלריך גם צביהכ"נ בדריקה לאור הכר אפי' דיעבד צדוק ביום וכו' ועיי' צ"ח]. ועיי' לענין הצרכה ל"ע כ"ל, ואינו מהיר לשמשים שיצרכו צביהכ"נ ויכונו ללאת גם בדריקה צביהכ"נ וא"כ יצדקו הצביהכ"נ, וכבר נחבאר לעיל סעיף צ' דהבולח אינו הפסק.

סעיף י"א: המכבד הדרו וכו' ונזהר וכו'. עיי' מש"ל עה"ג צמ"א סק"ד צ"ח בשם הדי"ק ז"ל.

והכיסים וכו' צריכים בדריקה. עיי' צחק ועקב סי' תל"ו סק"ז [צ"ח דיואל מצית עכ"ס ומפרש ויאלא צשיירא וכו', שהקשה לפימ"ש צמ"א כ"ן הכי וכול לקיים מצות ציעור צביסיו וכדומה, ותי' דכיון דכתיב תשציתו שאור מצחיכם, אפשר לומר דעיקר המצוה לצער החמץ המצות ממש, ולכן הלא יוכיחו בהם לבדוק בית העכו"ם ע"ש].

סימן תל"ד

סעיף ב': אחר הבדיקה וכו' יבטלנו. עיי' שעי"ה סק"א [מ"ש מהמח"צ בשם רמ"ע דאשהו וצניו שיש להם רשות לאכול משלו, מסתברא שיש להם רשות לבעל, ומשאו נמו שלים, ובלבד שיהיו גדולים צני מיעבד מצוה], ועיי' רמב"ם פ"ד מהרומות ה"ב [ח"ל]: הכן והשכיר והעבד והאשה חורמין על מה שהן אוכלין, חבל לא יחרמו על הכל, שאין אדם חורם דבר שאינו שלו וכו' ע"ש]. חבל י"ל דש"ה דאין הפסד אם לא חחרום ואין המצוה עוברת, משא"כ צ"ח. ועיי' חש"י פנים מאירות ח"צ סוכ"י ג"כ ופתי"ש לוי"ד סוכ"י ש"כ צדן צכור שמכרה אוחו אשתו, [ועיי' דכמ"כ אם לא הוי צע"ב צציתו ומכר איש אחר את חמלו הוי כשלוחו, דזכות היא לו וזכין לאדם שלא צפניו ע"ש], ועמ"ש"ל עה"ג סעיף ד' עוד צ"ח.

עיי' מג"א סק"ה [דאם לא ציעלו עובר עליו אפי' שלא ידע מהחמץ, דהוי כמי שאכל חלב צשוגג],

כל חמירא
בלשיל ולי
בלשוו שמ
כל חמירא
בשאר לשו
ועמ"ש"ל ע
ושו"ת רענ
סי' רמ"ה
ולדתי כענ
לי
פסחים ה'
תח"י עו
ג"כ צ"ח ו
בזה, וכדנ
דליתריך
הפקר כיון
פ"ב דפס
קודם זמן
עובר צ"י
[פי' כל ש'
והנהגה צ'
מ
י"ע השיג
[צ"ח],
להוכיח כח
פסחים ע'
הש"ס שם
צ"ח, [וי
מתחלת ל
שאין הפק
פמ"ג צ"ח
דהמ"ב, ו
ומפקיר ול
וכ"כ הרש
הרין ז"ל
לא יבעל
בשם הרמ
וכו', א"כ
שמפקיר כ
וכו' לאחר
שמפקירו
מ"מ אחר
אח"כ וכו'
שכח דה
וכו', ועיי'
ורד"ז [ז

צ"ח גורג

ה' כ"ס

מבר"ש"ע - ראיין נ"י. שאור מצ"כ. הכהן צ"ח

הקבות פסח סימן תלג

גל, (לג) אפלו אינו גבוה שלשה טפחים כדי חפישת הפלב, (לד) אין צריך לברק תחמיו, פינו שיש בו (לה) סכנת (מ) עקרב שמצויים בגלים, הישינן שמא (לו) אחר שישלים בדיקתו שאינו עוסק במצוה יחפש אחר מחט שנאמר לו ויבא לידו סכנה. והגוי מלי בפתם, יאכל בידוע שיש תחמיו חמץ, אם אין עליו גבה שלשה טפחים (לו) צריך להוציא משם במקרא ויחציא בענין שאין בו סכנה. * ואם יש עליו גבה שלשה טפחים (ט) (לה) מבטלו בלבו (לט) ודיו: ט (מ) מפתח שפסדו בין בו שורות של חביות זו אצל זו עד שנחמלא בלו, והזרין והסודין שורות אחרות על המתנות עד הקורה, (מא) * אין צריך לברק אלא שורה העליונה ואתרת למטה ממנה, דהינו שורה על פני רחב המפתח, (מב) ולא על כל שטח המפתח אלא העליונה הרואה את הקורה ואת הפתח, ואתרת למטה ממנה: ד' רפמי כנסיות ורפמי מדרשות (מג) צריכים (ו) בדיקה, מפני

באר היטב

שוב היא אטר. ואם לא בטלו והוא לאמר וכן אחר, צריך לפנות תפסלת כדי לברק תחמיו, פינו שאינו ברשותו עד לבטלו. אחרונים. והבטל המזו אברהם (טט) זאם נפל עליו גל גדול דאין צריך לפקוח והוא אבוד מטה ומפל אדם. מתר אפלו בלא בטלו. ולא מניין ביה שלש: ' (י) בדיקה. היינו בליל ארבעה עשר. מן אברהם (י"ט) ודאם אם עבר ולא ברק בליל ארבעה עשר בודק אפלו לפתחה ביום ארבעה עשר לאור החמה כמו אפסודה, שאורה גם כן ב' וב' ולא ראוי נותרים

באר הגולה

שהשתמש שם. קנה משנה (י"ב) קנה אברהם (י"ט) חק יצחק (י"ט) ח' (ל) עקרב. ודאם במקום שמצויים עקרבים. ועין סימן ק"ד סוף (כ) (ג) דמשמע נחשת לא כדי נקו וצריך לברק. מן אברהם (י"ט) (ט) מבטלו. ויחבנו האחרונים שכלול לאכלו אחר הפסח הואיל ולא יצטר עליו בקבל נראה, ואין לחוש בו להקצנה הואיל ונפל עליו מפלה. והפ"ח (י"ט) הנה זה הצורך עיני. גם טע"ו טע"ח) סתכל כדון וה' גם המזו אברהם (י"ט) ח' קנה בשם שכותב השפ"א (י"א) ט' ע

באר הלכה

דאין אסור אלא אכילת קבע שאפשר להפטר והשכח הבדיקה. ולי צריך עיני. ודאם אין דומה זה לשאר דברים קריאת שטע ופסלה שאין מצוה דוקא בהחלת המזו ולכן לא גזרו אלא בסעודה קבועה שאפשר להפטר והשכח לחמרי מה שאין בו פן וקבעו חכמים והמזו להחלת סכך בהחלת הלילה כמו שכתבו הדכה פוסקים, ואם כן השתקה גופא אף בלא אכילה אסור קשיצו הזמן. ועל כן נראה דבמצוה שעה הסמכה לצאת הובאכים מתר לאכל פרות כמה שצדקה, אבל משהגיע הזמן אין להקל בשהיה רבה אפלו על ידי פרות, וכן משמע הדיו: ח * ואם יש עליו גבה וכו' מבטלו בלבו ודיו: עין סגנון אברהם (י"ט) ח' שהביא בשם שלטי גבורים (ט) אה (ב) והוא קרי"א' (ס"ב ב' ה"ב אה ד) דאם מפנה הגל אחר הפסח מתר אפלו באכילה, וטעם על זה שכן כתב הרשב"א (בהשפלה ט"ט ע) אלא שרבב הוא (הירד ברטביא ט) אופר. ולפי מה שקמה הגרי"א בסימן תל"ו (ס"א ד"ה הנה ט"ה), גם רב האי מודה במסתל מתר היכי שהבטול הוא בלי שום תענוג, וכן פסק האלה רבה (י"ט) ה' להקל: ט * אין צריך לברק (כ"ד) דע כי התמחר סתם כנורמכים (י"ט) ה"ה) וקרי"א' ש' (י"א) י"ח, וכן הוא גם כן בדיעת רמנו וזנה (הירד בראש ט) והסמ"ג (עשו לט) שפקדו בלם קריעה רב במבוא (י"א) אקנים באמת לא מלתא קרי"א' היא. ובאהות חיים הנה חזק וטהר י"ט) הובא שרעית רב שרי"א גאון רב האי בנה ורי"ף גיאתו ורמנו אקרוס כשמואל בסיבאד לה שאריו לברק השורה עליונה

משנה ברורה

רצונו לומר שרגיל להשתמש ואינו יודע שיש שם עכשו חמץ: (לג) אפלו אינו גבה שלשה טפחים כדי חפישת הפלב, רצונו לומר שהוא עורכו בכדי חפישת הפלב שפירח הריה עד שלשה טפחים, והנה לנו לחש שמא הפלב יחפש אחריו תוך הפסח ויגלהו, אפלו הכי אין צריך וכו': (לד) אין צריך לברק. ומכל מקום (מג) צריך לברק בלבו, ויש שמא יש שם חמץ ויעבר עלי. וקאם יצטרק עד לבטל זמן אפסודו, ויש העולח שכתב (ס"ה) דצריך לחפש במקרא והצינא. ועין בביית מאיר שקנה בדלעת רש"י (כ"ד ד"ה בחוק) ור"ן (א) הדין עמו, אף לדעת התוספות (כ"ד ד"ה אה) יש להסתפק, עין שם: (לה) סכנת עקרב. ודוקא במקום שמצויים עקרבים. ואפשר דמקום שמצויים תחשים צריך לברק, ולא יצטרק סכנתא כל כך (מגן אברהם (י"ט) ח') ושארי אחרונים. וכן כמה שכתוב בסימן ק"ד (י"א) דמקום שהתחשים ממתין דינו כמו עקרבים: (לו) אחר שישלים בדיקתו. דבשעת בדיקה, אפלו מחפש (מג) אחר מחט גם כן הרי ליה שלחתי מצוה ואין נזקקין. ויקמו האומר סלע זו לברק בשביל שיתנה בני דהתי צדיק גמור אף על פי ששכחן גם להנאות: (לו) צריך להוציא משם כל חמץ שעבר עליו הפסח, כמו שכתוב סימן תמ"ח סוף ה': (לז) כבטלו בלבו. ובהבטול הוא (מ) מדרבנן, שמא יפקח ועבר עליו, דוקא להטמין בדיקתו אסור מדרבנן, אבל נראה. אבל מדאורחא אינו עובר כלל, דוקא לא כן אף על פי שאין דעתו בל לפסח הגל במועד, מכל מקום עובר משום 'לא ימצא' כמו במטמין לכתחלה, (טו) ולדידהו אם לא בטלו עד לאחר זמן אסורו תוב (מ) לפסח הגל לבערו, פינו שאינו ברשותו לבטלו, אכן אם נפל עליו גל גדול שאי אפשר לפסח זהו אבוד ממנו ומכל אדם, לכלי עלמא (טט) מתר דלא רגוין ביה 'שלש': (לט) ודיו: ואם לאותר הפסח נתפסח הגל ונתגלה החמץ, (טט) הרי הוא מתר אף באכילה, שהחמץ שעבר עליו הפסח אינו אסור אלא משום קנס שקנסהו חכמים משום שעבר על 'כל נראה וכל ימצא' מן התורה או מדברי סופרים, כמו שיבאר בסימן תמ"ח (ספסי"א ט), והקא בענינו לא עבר עליו כלום ואין ראוי לקנסו: ט (מ) מפתח שפסדו בין בו כו'. ודוקא מרתף שפסספסח ממנו לצורך סעודה, שפעמים הולך השמש באמצע סעודה ופחו כידו להביא עוד יין לשלחו ושוכח שם את פחו ואתרונת: (מא) אין צריך לברק (כ"ד) עין בביאור הלכה (ד"ה א"ז): (מב) ולא ידע כ' שטח המפתח ככו'. רצונו לומר שאין צריך לברק כל העליונות הרואות את ההקורה בארוך ורחב של כל המפתח, רק שורה אחת העליונה שהיא רואה את ההקורה ואת הפתח גיחה, ועוד שורה חביות אחת למטה הימנה שהיא רואה רק את הפתח לבד: ד' (מג) צריכים בדיקה. בליל (ו) ארבעה עשר לאור

שהמינוקות מכניסין לתבירו, ונזקק שלא וז' וכל אדם (מו) ו')

א' אחר הג' כגון * אם ישלבו כסתם שאינו יודע

א' אחר הבדיקה. לא כח (י"א) חק יצחק (י"ט) א' שר החמץ מוליכין אה ו

ביום, ולא יפה הם ע חכמים כהקנה. (ט) ני לבטל אחר הבדיקה, שאינו שלטם. ואם ? בליל ארבעה עשר,)

לאור חיים, ואין צריך חלונות ניש כהם אורן א' (אחרונים). אכן לן וזכיתו בתולדות שוב

אם כן הדין נמי - ה חלונות: י"א (מד) שאין תקנה מתכפר, מתי: (מה) אף ע בדיקה גמורה, שמא

לציל בסעוד א' (ס"א) לבד דריו. ולא בתולות ליל ארבעה) גורו משם החמץ עם עליה הוא ולא אדע. מקום צריך לחזר ולנו

א' אחר הבדיקו לברק וית אחרת ישל לבצר למחר. (ו) ונעו שפיר עברי: (ג) כן לבטל פעם אחרת, ן

א' אחר הבדיקו לברק וית אחרת ישל לבצר למחר. (ו) ונעו שפיר עברי: (ג) כן לבטל פעם אחרת, ן

שער ההיזון

דעתה במשפחה היא כמבקר מדאורייתא, ובשגלהו אפשר דעובר בכל נראה טעם שיהיה: (מו) הינו במקרא והצינא במקום שיש לחוש לתחשים ועקרבים: (מז) מן אברהם (טט) ושאר אחרונים. ובנחתו דלכלי עלמא אינו מתנב לשובר פוגלים לפסח הגל. ועין בהגרי"א (י"א) שכתב דבכונו זה אינו צריך לבטלו אפלו לכתחלה: (מט) שלטי גבורים (ט) אה (ב) בשם ריא"ז (ס"ב ב' ה"ב אה ד) והרשב"א בהשפלה (י"א) ט' ע' שכן נזכר מירושלמי (י"ב ה"ב), וכן כתב בספר משנה ז' (י"א) בשם הרבנו גאון (ט) (מגן אברהם (י"ט) ח'). ואף שהביא שרב הוא אופר, הסכים הפרי חדש בסימן תמ"ח (י"ט) להקל בהירושלמי, וכן קנה בצלחה רבה (י"ט) ח' והגר"ז פליג (י"א) שיהיה סופרים אחרים הולך את המפתח של המקור חיים י"ח) ואף דבוק עקרב (י"ט) ח' להחמיר, והנפח הוא שהקל בעצמו לבטלו: ' (י) מן אברהם (י"ט) ח' ושאר אחרונים: (לא) חק יצחק (י"ט) ח' ע

מגור ברורה
517 וגנר
בחדש
חוק

הלכות פסח סימן תלג תלד

באר הנוצה

7

ש שם שם
ראב"ן (סו"ט י"ו)

א משנה פסחים י
(י"ב) ויקראתה לה
רבא ורב קורא
דף ט"ו
ב וירשלי' נ"א י"ט
קמ"ב ה"א י"ש שם
(י"ט)

שהמינוקות מקניסים בהם חמץ: יא שהמכבד תדרו (ב) בשלשה עשר בניסן (מד) ומכונן לברק החמץ
לבצעו, ונוהר שלא להקניס שם עוד חמץ, (מה) אף על פי כן צריך לברק (ט) בליל ארבעה עשר. הנה:
ויזרק אדם (מו) צריך לכבד תדריו קדם הבדיקה (מרכיז) ויש פסחים (מ"ט מקל). ונפיקים או כתי יד של כגדים
(ג) (מו) שנותנים בהם לפעמים חמץ (מה) צריכין בדיקה (מהר"י ווייל (מ"ט קמ"א):

תלד דינים הנוהגים תכף אחר הבדיקה. ובו ד' סעיפים:

א (ב) (א) אחר הבדיקה זהו נהר חמץ (ב) שמשער להצניעו (ג) כדי שלא יצטרך בדיקה (ד) אחרת,
כגון * אם ישלחו עקב בפניו, או אם יחסר לחמו כגון שפניו עשר פירות וימצא תשע, אבל
בסתם שאינו יודע אם חסר ממנו אם לאו, לא. וְאִם פָּסַח עָלָיו כָּלִי וְלֹא מִצְאוֹ, (ג) (ד) אִין צָרִיךְ

באר היטב

בה לברק הבית הנקטת, רק כפי להו כבדו בקלמא ביזס. ונאוי להוהיר על זה
השמיים של בית הנקטת, וכן כתב מהר"ל (ה"ל בריית המון). וכתב עוד דבכש מקומות
מכאן אחר בדיקת בית הנקטת שלא יביאו עוד שם המינוקות עם חמץ:
יא (ב) בשלשה עשר. ונקא ביזס, אבל אם בודק לליל שלשה עשר אין צריך
לחזר ולברק בליל ארבעה עשר, כמו שכתבתי בסעיף קטן א': (ט) בל"ז ארבעה
עשר. ואכסודו אם בודק ביזס שלשה עשר לאור חמץ, יצא, מיהו על כל פנים יש לברק תדר אחר בלילה. כגון אברהם (מ"ט): (ג) שנותנים בהם. ומי שאין זרוב כרך
אין צריך בדיקה. ור"כ משה (מה"ט) מן אברהם (מ"ט כס). וז"ל יצאב (מ"ט כס) מקמיה, עין שם:

א (ב) אחר הבדיקה. לאו ונקא, והוא הדין קדם המטלת הבדיקה יצניע חמץ שרוצה לאכל, דאלי' יתסור לחמו הוה הבדיקה ויהא צריך לחזר ולברק מה שבודק כבר.
בכח (מ"א) וז"ל יצאב (מ"א) וז"ל אברו (מ"א) וז"ל אברהם (מ"א). ובחנם השיב עליו הש"י (מ"א) קנה, עין שם. והעולם אין מצניעים אלא החמץ שמוצאים בשעת בדיקה, אבל
שאר החמץ מוליכין אנה ואנה ולא שפיר עבדו. אחרונים: (ג) אחרת. והוא הדין דצריך אז לברק שנית. בית יוסף (רי"ה כ"ה ה"ר) בשם ר"ן (ה"ד ד"ה ומה). ומכל מקום אין צורך
לברק שנית. חק יצאב (מ"ט): (ג) אין צריה. אם אי אפשר לחזקו לטלו. כגון אברהם (מ"ט):

משנה ברורה

ביום, ולא יפה הם עושים, וצריך לתהינם על כך שיקנימו מצות
תקנים כחוקה. (ט) ויכולים לברק על בדיקה זו, (ג) אבל אין צריך
לבשל אחר הבדיקה, לפי שאינם יכולים לבשל ולהפקיר חמץ
שאינו שלהם. והם עבר ולא בודק בהפני כפסית ובפי מןרשות
בליל ארבעה עשר, (ה) כול לברקם לכתחלה ביום ארבעה עשר
לאור היום, ואין צריך לברק לאור הנה, לפי שצריך להרבות בהם
חלונות ויש בהם אורה גדולה, ודינם כדון אכסודו שנתבאר בסעיף
א' [אחרונים]. אכן לפי מה שכתבנו לעיל בסעיף קטן ד' דאם יש
ובקית בחלונות שוב אפלו נגד החלון ממש אין דינו כאכסודו,
אם כן הכי נמי בעינן ששכבודקם ביום לאור חמץ יפסח
חלונות: יא (מד) וזכנו. רצונו לומר (ה) לא מפניא פתתם
שאין חזקתו מתבדד, אלא אפלו אם כגנו לשם בדיקה גם כן לא
מדיק: (מה) אף על פי כן צריה לברק וכו'. שהפכו אינו
בהנהיג גמורה, שמא נשפיר חמץ באינה גמא. ואפלו אם בודק לאור הנה
(ט) שלא לסלק בין בדיקה לבדיקה נפל זה מתבאר מתוך דברי תרומת הדשן (מ"א ט"ו קל) בשם קר"כ (מ"א ט"ו מקלח). (ט) ולפי מה שכתבנו
לעיל בסעיף א' (מ"א), בלאו הכי אין לסמך אבדיקת היום אפלו היה לאור הנה, שהנהר אין מאיר ביום כל כך כמו בלילה: (מו) צריך
לכבד תדריו. ולא מבדק שפיר בלא כבוד. והסנהג לכבד כל הבית והתדרים ביום שלשה עשר כדי שייכל לעשות הבדיקה בדין
כחולת ליל ארבעה עשר, וכמו שכתבתי בסעיף תל"א סעיף א'. והשעת בדיקה המנהג לטל נוצות ולכבד היטב במקום החורים והסדקים
לגור משם החמץ עם הנוצה: (מו) שנותנים בהם לפעמים חמץ. ואפלו הוא אומר כרי לי שלא נתן בהם חמץ, דמלתא דלא רבניא
עליה הוא ולא אדעתיה, ולכן צריך בדיקה. והעולם נוהגין רק לוצר הפיסים בשעת הבעור, ונכון לברק אותם בשעת הבדיקה, ומכל
מקום צריך לחזר ולנערם בשעת הבעור שמא חזר והקניס בהם חמץ שאכל אחר הבדיקה [אחרונים]: (מה) צריכים בדיקה. בין משלו
ובין משל המינוקות שפסית:

באר היטב

הרואה את הפסח ואת הקורה ברב, והשניה שלפניו הימנה הרואה את הפסחה
(לכד). וכן פסק ברובנו הנזאל שלפניו (סו"ט). ואכן מה דאיתא שם בסוף דברי
אלו עיניהם בודק משמי קורה ועד הקרע וד' צריך ציון, ולכאורה סותר דבריו
הראשונים, ונראה לי דכוננו דרך אלו עני השורות בודק מקל התבית שמשמי
קורה ועד הקרע. והעד דאם נקשר דבריו בפשוטו, מאי דר"י דקמ"ב, הלא אם
כן שמואל מחמיר יותר מדרב. וכן הוא גם כן דעת בעל העשור (ח"ב דף קס"ח)
פשמזאל, (גם הרמב"ם גופא בפירוש המשנה (מ"א מ"א) פסק פשמזאל, וכן בכבוד
הגרי"א (מ"ט י"ז) משמע גם כן שצדדו כשיטה זו, והביא שם שכן הוא גם כן
דעת הראב"ן (ח"ב פסחים ט"ו חס"ט). [אכן מה שהביא שם שכן היא גם כן דעת
הרי"ף (ד"ה) בהגהת הב"ח (ס"ט א"ה) מקוף על אלו השורות שבר"ה שאינם
מקוריה. עין שם]. וקשה לדחות דעת כל הני ובקתא הנ"ל, ובקרת שנתרבים
גופא לא ברור לה דבר זה בלי האי וכו':

א * אם יצטרפו עקב בפניו, ולא אקרינן דעקב אכלתו, דקפס אכלתו אינו
מוציא מידי ודאי חמץ ונקרא (ט):

באר היטב

א (א) אחר הבדיקה. והוא הדין (ב) בשעת הבדיקה יצניע חמץ שרוצה לאכל, דאלי' יתסור לחמו הוה הבדיקה ויהא צריך לחזר ולברק מה שבודק כבר.
לברק וזית אחרת יטל עקב לפניו וינזרונו לוית שפיר בודק: (ב) שמשער. לאכילתו. (ג) והוא הדין החמץ שמוצא בבדיקתו ומניחו כדי
לברק למחר. (ד) והעולם אין מצניעים אלא החמץ שמוצאים בשעת בדיקה, אבל שאר החמץ אין נוהגין בהן וימליכין אנה ואנה, (ה) ולא
שפיר עבדו: (ג) כדי שלא יצטרך בדיקה וכו'. ומכל מקום (ט) אין צריך לברק שנית על בדיקה זו. והם בודק ולא מצאו, (ו) צריך
לבשל פעם אחרת, דזה החמץ שגור העקב אחר הבדיקה לא היה בכלל הפסול, שחרי שיר אותו למאכלו או כדי לבערו למחר.
(ז) ומיהו אנו נוהגין בלאו הכי לבשל שנית בשעת השרפה: (ד) אינו צריך לברק. ודוקא (ט) בהניח במקום גבה שאין יד המינוקות

א (א) אחר הבדיקה. והוא הדין (ב) בשעת הבדיקה יצניע חמץ שרוצה לאכל, דאלי' יתסור לחמו הוה הבדיקה ויהא צריך לחזר ולברק מה שבודק כבר.
לברק וזית אחרת יטל עקב לפניו וינזרונו לוית שפיר בודק: (ב) שמשער. לאכילתו. (ג) והוא הדין החמץ שמוצא בבדיקתו ומניחו כדי
לברק למחר. (ד) והעולם אין מצניעים אלא החמץ שמוצאים בשעת בדיקה, אבל שאר החמץ אין נוהגין בהן וימליכין אנה ואנה, (ה) ולא
שפיר עבדו: (ג) כדי שלא יצטרך בדיקה וכו'. ומכל מקום (ט) אין צריך לברק שנית על בדיקה זו. והם בודק ולא מצאו, (ו) צריך
לבשל פעם אחרת, דזה החמץ שגור העקב אחר הבדיקה לא היה בכלל הפסול, שחרי שיר אותו למאכלו או כדי לבערו למחר.
(ז) ומיהו אנו נוהגין בלאו הכי לבשל שנית בשעת השרפה: (ד) אינו צריך לברק. ודוקא (ט) בהניח במקום גבה שאין יד המינוקות

שער היציון

א (ב) הגר"י (ט"ו): (ג) פרי חדש: (ד) מכל מקום בחורין ובקדוין צריך לברק כנר.
ד'א דיניא מתער דאין לו גג למעלה ואפלו הכי צריך לברק בחורין ובקדוין
הבדל: יא (ט) הגר"א: (ט) ולפעם זה אם שיר תדר אחר לברק אותו כדין בלילה
שפיר דמי, כן כתב בתרומת הדשן (מ"א ט"ו קל"ט). והגם דין זה אינו ברור כל כך, ויש
לומר: שלא שחלק קאי אבל בית ובית, אבל לפי מה שפסקו המגן אברהם (מ"ט)
ואפלו בודק ביום וכו' ונהוא מה שהעסקנו במשנה בדיקה ור"פ מה שכתבנו (כו').
לא קמני מה שברק בלילה רק תדר אחר: (ז) מגן אברהם (מ"ט):

ומי, פיון
זו שאינו
יודע ששם
יבא בענין
(מ) למרתף
ית אחרות
נה, דהינו
נת הקורה
קה, מפני

זה הפסול כרי
גו אהרם (סו"ט)
ז"ס, קמר אפלו
קנה עשר. כגון
אפלו להחזיקה
א דמיא וזמרים

עקבו חמץ:
הפסח רצונו
ועד שלשה
אור הפסח
לברק. ומכל
ונעבר עליו.
שבת (מ"ט)
דלוצת רש"י
ז (ב) ר"ה אור
דוקא במקום
צריך לברק,
גרי אחרונים.
זשים ממיתין
ששעת בדיקה,
י מצוה ואין
זי דמי צדיק
זביאו משם.
י"ט סעיף ה':
קלל, ודוקא
לבשלו, דאם
רדוהו אם לא
אפשר לפסח
ונחלה חמץ,
על יד יראה
: ראוי לקנסו:
ה ופתו כדון
(ולא על כל
ק שורה אחת
רואה רק את
מכבדו היטב

עובר בכל יראה
לחשים וצמחים:
אינו מתיב לשפר
אינו צריך לבשלו
(מ"ב כ"ה א"ה ד'
: וכן כתב בכסף
י"א) ואף שהביא
י' כהרש"ל, וכן
וצריך לילך אחר
חק יצאב (מ"ט)
: (מ"ט י"ט) וישארי

8

הע' יד ופ"ז הע' מד], ועל-כרחן הטעם דחכמים רואין את הביטול כמאן דליתא וממילא חייב בביעור גמור מן העולם כפי שהי' חייב מה"ת אילו לא ביטל.

ב' מהא דחמץ החייב ביעור מה"ת דינא הוא שאם עבר והשהו אסור לאחה"פ משום חמץ שעבר עליו הפסח, ובחמץ שאין חייב ביעור אלא מדרבנן (כגון נוקשה) אם עבר והשהו מותר בדיעבד לאחה"פ, ואפ"ה בחמץ האסור בשהיי' מה"ת וביטלו שמדאורי' סגי בזה אלא שחכמים חייבו ביעור דוקא - בכה"ג דינא הוא שאם ביטל ולא ביער אסור לאחה"פ משום חמץ שעעה"פ, [עי' שו"ע תמ"ז סעי' יב ותמ"ח סעי' ה], והרי מכאן מוכח נמי שכך מתייחסין חכמים שלולא בדיקה וביעור הריהו כעובר בב"י מה"ת. [ובאמת בירושלמי דף י"ד ב' נחלקו בזה רי"ח וריש לקיש, בחמץ שביטלו ולא ביערו אם לאחה"פ אסור או לא, וקו"ל כרי"ח דאוסר, והיינו משום דחשיב כעבר בב"י, עי' נוב"י קמא סי' י"ט].

מיקרי ביעור הו"ל כאילו עבר אדאורי' דומיא דמי שביטל חמצו ולא ביערו".

ה' בחידושי הרשב"א ברכות ל' ב' כתב: "וההיא דבדיקת חמץ דילמא חומר הוא שהחמירו בחמץ כמו שהחמירו בו לבדוק יותר משאר האיסורין, ונהגו בו כספק של תורה" על"ל, ונראה כוונתו ע"ד שנתבאר דלולא ביעור ובדיקה הו"ל מדרבנן כעובר בב"י ואשר לכן החמירו בספקו כספק דאורי', ועי' בדברינו פ"ה הע' עג.

נפק"מ בין הטעמים

ה) ולפיכך הדברים, הנפק"מ בין אם טעם הבדיקה הוא שמא לא יבטל כראוי ויעבור בב"י כדפירש"י, או מחשש אכילה כדעת התוס', הם: א' בעיקר גדר התקנה אם הוא לבדוק כדי לצאת מב"י, או תוספת חיוב לבדוק מחשש אכילה, ונפק"מ כל משנ"ת באות ג ואות ד; ומ"מ נתבאר דעת הגר"ז וכו"ג במג"א ונוב"י דלכו"ע הגדר הוא שאם לא בדק עובר בב"י מד"ס.

ב' בדין ברכה בבדיקת ביהכ"ג, דלרש"י נראה דאין מברך כיון שאין שם דררא דב"י, וכן להט"ז לא יברך. משא"כ לדעת תוס' שפיר מברך, עי' להלן אות ו.

ג' אם יש חיוב בדיקה לאחה"פ, דלרש"י ליכא כיון דליכא אז צד ב"י גם לא מדרבנן.

7 חובת הבדיקה על מקום שהוא כבעלותו או על מקום שהוא בשימוש

ובענין איסור השתמשות במקום שאינו ברוך

ו) יש לברר בעיקר תקנת הבדיקה והביעור, על איזה מקום נתקנה, האם רק על מקום שיש לו בעלות עליו [ואע"פ שאינו משתמש בו בפועל, כדחזינן בהינצא לדוך תוך ל' לפסח שאפי' אין דעתו לחזור לביתו עד לאחר הפסח חייב בדיקה], או גם על מקום שמשתמש בו אע"פ שאינו בבעלותו. והנה מצינו שהמשכיר ביתו לפני ליל

ג' במג"א תמ"ד סקי"ג כתב דהינצא ללמוד לפני רבו ביום י"ד ונזכר שיש לו חמץ צריך לחזור ולבער אפי' אם אין לו שהות לקיים שניהם ואע"פ שביטל, אע"ג דמותר לכהן להיטמא בבית הפרס דרבנן כדי ללמוד לפני רבו וא"כ ה"נ הא דרבנן הוא ואמאי לא יידחה לצורך לימוד לפני רבו, "וי"ל דעכ"פ יש כאן איסור דאורייתא בחמץ הזה אם לא הי' מבטלר", והן הן הדברים.

ד' במג"א תמ"ז סקמ"ו, בענין ישראל שהפקיד חמצו אצל נכרי שצריך ביעור מדרבנן (קאי להסוברים דמה"ת בעינן שיהא החמץ בבעלותו וגם ברשותו), מ"מ אם לא ביער אסור בהנאה לאחה"פ אע"ג דחמץ נוקשה שאינו אסור בפסח אלא מדרבנן אינו נאסר בדיעבד לאחה"פ, הכא שאני דנחשב שעבר עליו בב"י "כיון דזה החמץ צריך ביעור מדאורי' וחכמים תקנו שזה לא

י"ד, פטור המשכ בעלות על הבית, השימוש בבית הי ולא בעלות שי השימוש מסורה החיוב על השוכר בבעלותו. [וכבר לדעת רש"י שגדר לצאת מב"י ע"י החובה על מי שי החמץ אינו שלו].

ומעתה הנד השימוש מחייבת, מוקנה לו חייב שמשתמש שם נ וקנין ממוני ג"כ ח ויש להוכיח חייב בדיקה אף מדין בתי כנסיות ובברכה כמש"כ ו והלא אין לאדם ב

ראי' ב' ממי ד"ה המשכיר) דר שחיוב הבדיקה ה שלו בליל י"ד מ" חייב השוכר לבז של נכרי עושה ל החמץ שלו ולית שמא ישכח ויאכי משום חשש או אע"פ שבשעת ח' עדיין לא הי' הבי חיוב מעיקר הד בעיא דגמ' ד' ב' ונמצא שאינו בז דאיירי במשכיר השוכר לבדוק כז מיבעיא לן אם ה וכדברי ה

ס"ו דדק חתן וגי' זכור

הג"ל ו חייב חתן זכור

9

ב"ד, פטור המשכיר מבדיקה אף שיש לו בעלות על הבית, ומבואר מזה דבעלות על השימוש בבית היא הקובעת חיוב הבדיקה ולא בעלות שעל גוף הבית, ובעלות השימוש מסורה לשוכר, ואדרבה לפיכך החיוב על השוכר משום ששימוש הבית הוא בבעלותו. [וכבר נתבאר לעיל אות א דאף לדעת רש"י שגדר תקנת הביעור הוא שצריך לצאת מב"י ע"י ביעור, מ"מ למעשה הטילו החובה על מי ששימוש הבית שלו אף אם החמץ אינו שלו].

ומעתה הנדון האם דוקא בעלות על השימוש מחייבת, דהיינו כשימוש המקום מוקנה לו חייב לבדוק, או ה"ה מקום שמשתמש שם מבלי שיש לו ע"ז בעלות וקנין ממוני ג"כ חייבוהו ביעור ובדיקה.

ויש להוכיח דגם מקום שמשתמש שם חייב בדיקה אף שאינו בבעלותו כלל. א' מדין בתי כנסיות דאיכא בהו חיוב בדיקה ובברכה כמש"כ הגר"ז והמ"ב ת"ל"ג סקמ"ג, והלא אין לאדם בהן בעלות אלא שימוש.

ראי' ב' ממש"כ הר"ן (א' ב' בדפי ר"ף ד"ה המשכיר) דהשוכר בית ביום י"ד אע"פ שחיוב הבדיקה הוא על המשכיר שהי' הבית שלו בליל י"ד מ"מ אם המשכיר אינו בודק חייב השוכר לבדוק, ולמד כן מהא דחמצו של נכרי עושה לו מחיצה והיינו דאף שאין החמץ שלו ולית בי' ב"י כלל מ"מ מחשש שמא ישכח ויאכל צריך מחיצה ה"נ שוכר זה משום חשש אכילה צריך לבדוק ולבער אע"פ שבשעת חלות החיוב דהיינו בליל י"ד עדיין לא הי' הבית בשכירותו ולא חל עליו חיוב מעיקר הדין, ועפ"ז מפרש כן הר"ן בעיא דגמ' ד' ב' המשכיר בית בחזקת בדוק ונמצא שאינו בודק אם הוי מקח טעות - דאיירי במשכיר אחרי ליל י"ד ומ"מ חייב השוכר לבדוק כדי שיוכל להשתמש, ולפיכך מיבעיא לן אם הוי מקח טעות.

בחזקת בדוק ונמצא שאינו בודק איירי במשכיר ביום י"ד ואפ"ה אם לא בדק המשכיר צריך השוכר לבדוק מחשש אכילה, מבואר גם בריטב"א ורבינו דוד וכ"מ במהר"ם חלאוה וכ"מ סתימת הרמב"ם פ"ב ה"ח. וראי' ברורה לזה מגמ' ד' א' דאמר' להדיא דהשוכר ביום י"ד צריך לשאול את המשכיר אם הבית בודק וכשאינו המשכיר בעיר הוה מטרחי' להשוכר לבדוק לולא דחזקתו בודק, הרי מפורש דהיכא שהמשכיר לא בדק על השוכר לבדוק. וכן פסקו האחרונים הובאו בבה"ל ריש תל"ז דכל שהמשכיר לא בדק על השוכר לבדוק. (ומש"כ התוס' ד' ב' ד"ה המשכיר דבעיא דגמ' שם איירי בהשכיר ב"ג, דלכאו' משמע דעתם דאם השכיר ב"ד החיוב רק על המשכיר והשוכר אי"צ לבדוק, נראה דאינו כן, דא"כ יקשה מגמ' ד' א' כנ"ל, אלא צ"ל כוונתם דהוה קשיא להו מהו דדייני' אם הוי מקח טעות או לא הא אם השכיר ב"ד החיוב על המשכיר ויש לכופו לבוא ולבדוק (וכמש"כ בשעה"צ תל"ז סק"ד בשם הריטב"א ורמב"ן) ותו לא מידי, ודחק להו להעמיד דלית' למשכיר במתא כמו שהעמיד הר"ן ולפיכך פירשו דב"ג איירי, אבל לעולם יודו שפיר לדינא דהר"ן).

והנה הלא צריך ביאור בטעם מה שהשוכר חייב לבדוק, הא החיוב חל והוטל על המשכיר, ומה יחייב את השוכר שבשעת חלות החיוב לא הי' הבית בבעלותו כלל. ועכצ"ל כמש"כ הר"ן דסו"ס השוכר אין יכול להשתמש בבית כל שאינו בודק, דחיישי' שישכח ויאכל מהחמץ שבבית אף שאין עיקר חיוב הבדיקה מוטל עליו, ולפיכך אף שהשוכר ביום י"ד לא הי' לו שום בעלות על הבית בשעת חלות החיוב ושוב לא חל עליו חיוב מעיקר הדין מ"מ כדי להשתמש צריך לבדוק. ונמצא מבואר מדברי הר"ן ושאר הראשונים והפוסקים הנ"ל דכל מקום שמשתמש בו יש לו עליו חובת בדיקה אע"פ שאין לו בעלות עליו.

אמנם כד דייקנין נמצא דב' אופנים

וכדברי הר"ן דבעיא דמשכיר בית

מדין מחיצה, אין לברך על ב רמיהו נר יש חילוק לדי ממש [היינו ש ביהכ"ג, דהא נ אפי' אם מחג חייב בדיקה, דנראה פשוט שלא להשתמו הביעור והבד כשימצא בקו אלא אפי' א באותו ביהכ"ג משעת האיסו לבדוק, דאף י י"ד אי"ז פוכ דוקא כשהבי מהני מה ש בהגיע זמן הח שימושו קנוי שם זכות-הש להשתמש שב [אך פשוט דהו בכל המקום, א בחדר שלם, א רק בחלק מו שישכה, וגם נכרי אבל להשתמש בא וצ"ל בגדר ה שמקום ששי בדיקה, ובזה ישתמש בו, מקום שרשו להשתמש בו

היוצא
בעלות ממוני וגם על שימו

הקצה לו בעה"ב חדר מיוחד לתשימושו, כיון שאין לאורח שום קנין ע"ז וגם ביד בעה"ב למנוע את האורח מלהשתמש בכל שעה שירצה, לא יחול על האורח שום חיוב בדיקה אלא כל החיוב על בעה"ב. וממילא גם אם בעה"ב לא בדק וצריך האורח לבדוק כדי שיוכל להשתמש מ"מ לא יוכל לברך, ואם רוצה להתחייב לבדוק בברכה יש לו לשכור את חדרו מבעה"ב לפני ליל י"ד עד אחרי כניסת הפסח שאז כיון שיש לו קנין ע"ז הרי כל החיוב עליו ויבדוק בברכה.

ואין לומר דכל שמשתמש באיזה מקום חייב לבדוק גם אם יש מי שבידו למנוע ממנו מלהשתמש, שהרי ודאי עיקר חיוב הבדיקה הוא על מקום שיש לו עליו קנין ממוני, מדחזינן דכשאין לו קנין ממוני הרי אם יחליט שלא להשתמש שם בפסח פטור מבדיקה (כמש"כ לעיל אות ב לענין ביהכ"ג) ואילו במקום שיש לאדם עליו קנין ממוני לא מהני מה שיחליט שלא להשתמש בו (כדחזינן ביוצא לדרך תוך ל' שחייב לבדוק ביתו אף אם אין לחזור עד אחה"פ). ומתוך כך נראה דהא דביהכ"ג מברכין הוא משום שיש להשתמש שם זכות-השתמשות שאין מי שבידו למנוע מזה, ודמי קצת לקנין ממוני, ומשא"כ באורח.

ועפ"כ יתבאר מה שיש סוברים [ערוה"ש תל"ג סעי' יב ומהרש"ם בדעת תורה (סעי' י)] שהבודק ביהכ"ג אינו מברך, דהם ס"ל דבעינן מקום ששימושו מוקנה לו בקנין ובעלות, ואילו חובת בדיקת ביהכ"ג אינו אלא מדין איסור השתמשות במקום שאינו בדוק אבל אי"ז מעיקר התקנה ולא שייך ברכה, משא"כ הגר"ז והמ"ב שפסקו דמברך ס"ל דבדיקת ביהכ"ג מעיקר התקנה היא כיון שהשתמשותו מסורה לכל כמשב"ת. [ועי' לעיל אות ב דלדעת רש"י נראה דאין לברך על בדיקת ביהכ"ג מאחר שאין בו צד ב"י ואין בדיקתו לדידו' אלא

אלו - ביהכ"ג ושוכר אחרי ליל י"ד - לא דמו זל"ז כלל, דביהכ"ג פסקו הגר"ז ומ"ב דמברך על בדיקתו כנ"ל, ואילו שוכר אחרי ליל י"ד נראה ברור שאינו מברך על בדיקתו, דהא התם בשעת חלות החיוב דהיינו בכניסת ליל י"ד הי' גם שימוש הבית בבעלותו של המשכיר, וממילא חל כל החיוב על המשכיר בלבד לבדוק בברכה ותו לא פקע מיני, וא"כ פשוט דמש"כ הר"ן דכשלא בדק המשכיר צריך השוכר לבדוק - הכוונה בלא ברכה, דכשיש מי שעליו עדיין מוטל עיקר החיוב ודאי אין לאחר לברך, וכל בדיקת השוכר אינו אלא מחמת דין חדש של איסור השתמשות במקום שאינו בדוק, וכמשב"ת שאף שמצד עיקר תקנת הבדיקה פטור השוכר לגמרי כיון שחל החיוב על המשכיר, מ"מ מאחר שבא השוכר להשתמש במקום זה א"א לו להשתמש אא"כ יבדוק, דס"ל להר"ן ושאר הראשונים והפוסקים הנ"ל שבדאי אסרו חכמים השתמשות במקום שאינו בדוק. [ונמצא לפ"ז שאין בדיקתו אלא הכשר להשתמש, מיהו אעפ"כ חשבי' ל' מצוה כדאמר' בגמ' ד' ב' דניח"ל לאיניש למיעבד מצוה בגופי' ובממוני, והיינו דאף שאינו מחוייב בזה ואם יחליט השוכר שלא להשתמש בבית עד אחה"פ יהי' פטור מבדיקה מ"מ אם דעתו להשתמש ובודק מקיים מצות חכמים והל' מצוה קיומית].

אבל ביהכ"ג דמברכין על בדיקתו, על-כרחן שחייב בדיקה מעיקר התקנה, והיינו דמאחר דחזינן שעיקר החיוב על מקום שהוא בבעלותו אינו על מי שגוף הבית בבעלותו אלא על מי ששימוש הבית בבעלותו (דלפיכך השוכר בית לפני ליל י"ד החיוב על השוכר ולא על המשכיר), א"כ י"ל דלאו דוקא כשהשימוש קנוי לו בקנין ובעלות אלא כל שיש לו זכות-השתמשות מבלי שיהי' אפשר למנוע זאת ממנו הוטל עליו חיוב בדיקה.

אולם מי שמתארח אצל בעה"ב אף אם

על שימוש המקום דהיינו שוכר לפני ליל י"ד, חייבים בבדיקה מעיקר התקנה ובברכה, אף באופן שדעתם שלא להשתמש במקום בפסח כלל.

ב' מי שיש לו זכות-השתמשות על מקום באופן שאין מי שיוכל למנוע מלהשתמש אף שאין לו ע"ז קנין ממוני, חייב לבדוק בברכה, וזהו דין בדיקת ביהכ"ג, אמנם זה הוא בתנאי שבדעתו להשתמש שם בפסח, ואם לאו פטור מלבדוק.

ג' מי שיש לו בעלות על גוף המקום ולא על שימושו פטור מלבדוק, והחיוב מוטל על מי שימוש המקום הוא בבעלותו, ולפיכך המשכיר ביתו לפני י"ד החיוב על השוכר לבדוק בברכה והמשכיר פטור לגמרי.

ד' ודין חדש נתחדש שאסור לאדם להשתמש במקום שאינו בדוק אף כשחיוב הבדיקה של אותו מקום אינו מוטל עליו כלל מ"מ אסור לו להשתמש במקום זה מבלי בדיקה, ולפיכך מי ששכר בית אחרי ליל י"ד שמדינת חיוב הבדיקה מוטל על המשכיר, אם עבר המשכיר ולא בדק חייב השוכר לבדוק אבל בלא ברכה, כיון שאין בבדיקתו מעצם התקנה אלא כדי שיוכל להשתמש, ועיקר החיוב לבדוק בברכה מוטל ועומד על המשכיר.

וה"ה באורח שהקצה לו בעה"ב חדר לתשמישו, כיון שאין לאורח שום קנין ע"ז הרי החיוב מוטל על בעה"ב, שהרי גם זכות-השתמשות בידי בעה"ב הוא ובידו למנוע את האורח כל שעה שירצה, ורק אם לא יבדוק בעה"ב יצטרך האורח לבדוק בלא ברכה כדי שיוכל להשתמש.

ואין לשאול על כל משנ"ת דא"כ תהא חובת בדיקה ברשות הרבים שיש לאדם שם זכות השתמשות וגם משתמש בו בפועל בפסח, דפשוט שרה"ר אינו מיועד לשימוש אכילה עד שנבוא לחשוש שמא יאכל חמץ הנמצא שם.

מדין מחיצה, ובאות ג נתבאר דלהט"ז ג"כ אין לברך על בדיקת ביהכ"ג עיי"ש.

ומיהו נראה דאף להגר"ז והמ"ב אכתי יש חילוק לדינא בין מקום שהוא בבעלותו ממש [היינו ששימושו מוקנה לו בקנין] לבין ביהכ"ג, דהא כבר נתבאר דמקום שבבעלותו אפי' אם מחליט שלא להשתמש בו בפסח חייב בדיקה, ואילו בביהכ"ג כבר כתבנו דנראה פשוט וברור שאם יחליט בליל י"ד שלא להשתמש באותו ביהכ"ג בפסח שוב אין הביעור והבדיקה שם נוגע לו כלל אפי' כשימצא בקרבת מקום בליל י"ד. ולא עוד אלא אפי' אם בליל י"ד עדיין משתמש באותו ביהכ"ג אבל דעתו שלא להשתמש בו משעת האיסור ואילך, ג"כ נראה דאין חייב לבדוק, דאף להסוברים דהמוכר ביתו ביום י"ד אי"ז פוטרו מבדיקה בליל י"ד, היינו דוקא כשהבית שלו בקנין בזה ס"ל דלא מהני מה שלמחר ימכרונו כיון שהשתא בהגיע זמן החיוב הוא שלו, אבל מקום שאין שימושו קנוי לו והחיוב הוא מצד שיש לו שם זכות-השתמשות הרי אם מחליט שלא להשתמש שם בפסח לא חל עליו חיוב כלל, [אך פשוט דדוקא כשמחליט שלא להשתמש בכל המקום, כגון בכל הבית או לכה"פ בחדר שלם, אבל אם מחליט שלא להשתמש רק בחלק מהחדר לא מהני מידי דחיישי' שישכח, וגם מחיצה לא סגי אלא בחמץ של נכרי אבל כשהחמץ שלו וגם רשאי להשתמש באותו מקום לא סגי במחיצה]. וצ"ל בגדר הדבר דאה"ג עיקר התקנה היא שמקום ששימושו מוקנה לו בקנין חייב בדיקה, ובזה לא מהני מה שבפועל לא ישתמש בו, אבל בכלל התקנה נכלל גם מקום שרשאי להשתמש בו וגם דעתו להשתמש בו בפועל.

היוצא לדינא מכ"ז: א' מי שיש לו בעלות ממונית על מקום גם על גוף המקום וגם על שימושו, וכן מי שיש לו בעלות רק

איסור השתמשות במקום שלא נבדק / כניסה למקום שלא נבדק

12

נג. בית או שאר מקום החייב בבדיקה שלא נבדק, אסור להשתמש שם בפסח, ולא רק בעל הבית אלא אפילו אחרים שאין חיוב בדיקת אותו מקום מוטל עליהם כלל אסורים להשתמש שם אלא-אם-כן יבדקו את המקום לפני שמשתמשים קנב.

ומכל-מקום יש להתיר להיכנס בביתו של נכרי [או של ישראל מומר ח"ו] לשוחח עמו, מבלי לאכול ולהשתמש, [ועיין בהערה בדבר כניסה לחנויות ומשרדים של נכרים] קנב, וכל-שכן שלהתגורר בבית אחד עם נכרי אין היתר קנב.

קנב נלמד מדברי הר"ן ושאר ראשונים הנ"ל בהע' קמה דשוכר בית ביום י"ד אם המשכיר לא בדק חייב השוכר לבדוק, וכ"ה בשו"ע תל"ז סעי' ב וכן פסקו האחרונים הובאו בבה"ל ריש תל"ז, ונתבאר בהע' שם דטעם הדבר הוא דס"ל להראשונים והפוסקים שאסור להשתמש בבית שאינו בדוק, ולפיכך אע"פ שמעיקר הדין אין חיוב הבדיקה על השוכר כלל כששוכר אחרי ליל י"ד מ"מ כיון שרוצה להשתמש שם חייב בדיקה, וזו רא"י ברורה. [ועי' גם בדברי הט"ז יו"ד סי' ק"י סוף סק"ט דמבואר דעתו שאסור ליהנות מבית שאינו בדוק עיי"ש היטב, ואף שאיירי שם לענין בעה"ב אך כיון דמבואר דעתו שבעה"ב מלבד עצם מצות בדיקה יש עליו איסור נוסף אם משתמש בבית בלא בדיקה והרי איסור נוסף זה הוא מחמת חשש האכילה ע"י שמשתמש במקום שאינו בדוק א"כ ה"ה אחרים שאין עליהם חיוב בדיקה מ"מ איסור זה שלא להשתמש במקום שאינו בדוק שפיר יהא עליהם משום חשש אכילה].

קנב דבכה"ג שאינו משתמש אלא שוהה שם בלבד מסתבר שאין כאן חשש אכילה, דגם בכל השנה כשאינו בא אלא לשוחח לא יבוא ליטול חמץ או כל שאר מאכל הנמצא שם ולאכול כלל, ולא דמי לשוכר אחרי ליל י"ד דמחייבינן לוי לבדוק אם לא בדק המשכיר, דהתם שמתגורר ומשתמש חיישי' שיבוא לאכול את הנמצא שם. שו"ר כן בחזו"א ריש סי' קכ"ד שחדר שאינו בדוק שמכרו לנכרי (היינו שמכר את גוף החדר) "אפשר שאי"צ לסגרו ואף אם נכנס בו באקראי לית לן בה - דהא לא אסרו חכמים לכנסו לביתו של נכרי בפסח", מבואר דלהיכנס באקראי מבלי להשתמש מותר. אבל אם כשבא לבית הנכרי הוא מכבדו לאכול דברים שאינם חמץ ואוכל או שמכבדו לשתות ושותה, יש לחוש דכבר נחשב כמשתמש שעלול תוך כדי השתמשותו לאכול מהחמץ שנמצא שם ואסור.

יש לעיין אם מותר להיכנס לחנויות ובנקים וכיו"ב של נכרים בפסח, ונראה דלחנות-מכולת בודאי יש לאסור, אך בחנויות אחרות ובנקים ומשרדים לכאוי אין דרך לאכול שם גם לא בשאר ימות השנה וא"כ יהי' מותר להיכנס.

קנב דלהשתמש במקום שיש חמץ אסור כנ"ל הע' קנב, ואפי' אכילה קצת או שתיי' קצת יש לחוש לאסור כנ"ל הע' קנב, וכל-שכן שלהתגורר יחד עם נכרי אסור, ואין להתיר משום שהחמץ אינו שלו אלא של הנכרי ולא יבוא לאכול ממנו דגם כל השנה בדיל מיני' משום שאינו שלו, דהא חזינו דחמצו של נכרי חייב לעשות בפניו מחיצת עשרה טפחים אע"פ שאינו שלו ובדיל מיני' כל השנה מ"מ מחיצה בעי, וה"צ בענייננו יהי' חיוב במחיצה, [ועוד שלפירושים בודאי יש לחוש שעלול לאכלם אע"פ שאינם שלו דהא הפקר הם].

ספר בדיקת חמץ וכו' זכור
ברוב' ל' חייב מיני' אכילתו

ג. צ"ח [ג"ה המשנה]
 גסס הר"ן [ס] וכן כתב
 הרב המגיד פרק ז'
 מהלכות תמן ומלא [הלכה
 י"ז]
 ג. שם בגמרא:

המשכיר (הלאשון) והמגיד משנה מן
 ומלא ג. יח): ב על המשכיר
 לבדוק. הואיל והחמץ שלו ועדיין
 הציט מעוכב אללו: ג על
 השוכר לבדוק. וינטל ג"כ. אף
 על פי שהחמץ של המשכיר, מכל
 מקום מסתמא הפקירו כשיאל
 ממנו, כמו שכתב הטור סוף סימן
 תל"ו. ומכל מקום המשכיר ינטל ג"כ בפירוט, וכן משמע בחוספות

הגהות והערות

- ג) ב"ח דפ"ר נחלת
 לפעמים:
- ד) במהד"ק הלשון "כפי
 הכלל של הבי"ו ויל"ו, וכוונתו
 למע שכתב הבי"ו שהקדמתו
 לארבע:
- ה) תוספת מהדומה
 דהינפולטו מ"ג, וכן הוא
 בגמרא פסחים ד' א':
- ו) ע"ן מ"א שם:
- ז) תוקן ע"י מהד"ק וכן
 הוא בנפ"א:
- ח) וביע במשניות והכ כ"ן
 אות א':
- ט) ריב"ז זה נכפל
 בדפוס ושינוי בדפוסים
 דיבר זה לכן והוא עומת:

תל"ו א וקנאו. היינו בכסף ובטור ובחוקה ובקנין סודר. אבל
 כשעדיין לא קנאו, אע"פ שהמפתח ציד השוכר אינו צריך
 לבדוק, דהוי ליה כמי שהפקיד מפתחו ציד אחר דאין הנפקד צריך
 לבדוק [כן משמע בדרכי משה ד"ה מי לדעת הר"ן פסחים א', ז ד"ה
 המשכיר (הלאשון) והמגיד משנה מן
 ומלא ג. יח): ב על המשכיר
 לבדוק. הואיל והחמץ שלו ועדיין
 הציט מעוכב אללו: ג על
 השוכר לבדוק. וינטל ג"כ. אף
 על פי שהחמץ של המשכיר, מכל
 מקום מסתמא הפקירו כשיאל
 ממנו, כמו שכתב הטור סוף סימן
 תל"ו. ומכל מקום המשכיר ינטל ג"כ בפירוט, וכן משמע בחוספות

עשר כמו שכתב הר"ן [שם א', ז ד"ה המשכיר (הלאשון)], דא"כ לא
 שייך לומר כזה הלשון שחל על המשכיר שעה אחת קודם שהשכיר,
 דמשמע דעדיין לא השכיר לו כלל. על כן נראה דפירוט התוספות
 הוא כן, דמה שזוכר בגמרא באינעאל ובצרייתא מענין המשכיר
 ר"ל שזהו הקנין עצמו, דלא אינעאל
 לן כלל בצרייתא בעלמא שהיה
 צרייתא, ומיירי שהשכיר לו, דהיינו
 שהקנה לו כל הציט ליל ארבעה
 עשר, ועדיין בשעה שנכנס השוכר
 לא עזר כל זמן הבדיקה אלא קצת
 מהבדיקה שהוא מומן מחילת ליל
 ארבעה עשר, ואח"כ נכנס השוכר
 לאותו בית, גם המשכיר יאל מצויה זה כבר מקודם מחילת ליל
 ארבעה עשר, והציט היה פנוי צונו לצינו בלתי מקצת כליל ארבעה
 עשר שהיה מקצת מומן הבדיקה. ולהכי קמבעיא ליה אי אמרינן דבאותו זמן שהיה פנוי היה חל הבדיקה על המשכיר, משום דבאותו
 זמן עדיין לא נכנס השוכר לציט זה כלל ולא קנאה, ולהכי אף לאחר שנכנס השוכר נמי אינו צריך לבדוק כיון שהתחלת הבדיקה כבר
 חלה על המשכיר, או דילמא כיון שהיה לשוכר צידו לקנות ולזכות בציט זה מיד בהכנס ליל ארבעה עשר אז נרמייה אדידיה חובת
 הבדיקה, וזה כוונתם בלשונם ואל עליו חייב הבדיקה שעה אחת קודם שהשכירה, ר"ל קודם שהקנה לו. ולפי זה נחייש שפיר
 מה שכתבו על זה ומייתי ראייה ממוזזה כ"ו דחובת הדר הוא כ"ו, לפי שהיה קשה להם לפי זה מאי דמייה בגמרא שאני מוחה דחובת
 הדר היא, הא לאו דמייה היא ושפיר נפשטה לן ממוזזה, דבעלמא אי הוה הפרכא משום דחמץ הוא אינו שלו לכן יש פטור על השוכר
 ורמינן החיוב על מי שהחמץ שלו שהוא המשכיר, וזה אינו שייך לומר במוזזה שהוא חובת הדר לכן חייב השוכר, ולכן הוי דמייה גמורה.
 חל לפי זה קשה מאי דמייה, [ב"ה] גם הצעיר ידע מזה דגני מתן ג"כ חובת הדר היא, אלא שנסתפק לו מפני שיש לומר כיון
 שהתחלת הבדיקה היה חל על המשכיר לכן גם כשיכנס לשם ג"כ יחא פטור מהבדיקה, וא"כ יש ראייה גמורה ממוזזה דלא אולינן בחר
 אחלמא והשוכר חייב במוזזה הוא הדין כ"ן, א"כ מאי דמייה היא. לכן פירשו דהתם המשכיר היה פטור מעת שאלא משם לפי שחובת
 הדר היא והוא אינו דר שם בלתי זמן, לכן כשיכנס שם השוכר חייב במוזזה, מה שאין כן גני מתן דלפילו לא ידור שם יטרוך לבדוק,
 וא"כ הוי שפיר דמייה, ופשיט רב נמנן צר יחא צר אפילו בלתי זמן פטור משום שהקנין לא היה עד שעצר האומן התחלת
 הבדיקה על המשכיר, וגם לא חיל בחר איפכא לומר שחייב השוכר כיון שהיה צידו לקנות מיד בהתחלת ליל ארבעה עשר, אלא דלמי
 רואין אס [ב"ה] על חל ארבעה עשר מסר המפתח, אף שהקנין היה משעברה קצת מהבדיקה, אפילו הכי נרמייה החיוב על השוכר.
 ואם עד שלא מסר לו המפתח חל ארבעה עשר, שקצת הבדיקה עברה על המשכיר וגם המפתח היה אלל המשכיר, או נרמייה החיוב
 על המשכיר. אבל אס כבר נעשה הקנין, דהיינו קודם שעברה מקצת מהבדיקה, אע"פ שעדיין לא מסר לו המפתח השוכר נחייב
 צדיקה, ולא מהני מסירת המפתח אלא דווקא בלתי זמן שהיה פנוי מאיש [מ"ג] [כמו שכתבתי*]. כן נראה לי כוונת התוספות
 צה, וכן תפסו דעת הטור כזה שכתב מי שהוא המפתח צידו בתחילת ליל ארבעה עשר שהוא התחלת זמן חייב הבדיקה עליו מוטל
 לבדוק כ"ו, שהוא ממש כמו שכתבתי. אלא שהר"ן [שם] פירש כזה דמיירי שהקנין לא היה כלל כמו שכתבתי, אלא שהקנין כבר נעשה
 צ"ג בלתי משאר דברים שקרקע נקנית זה אלא שהחובה צרייה לנורף ארבעה עשר, שיכנס זה ציום ארבעה עשר, וצרייה היה ציד
 השוכר מיד בהתחלת זמן הבדיקה לנכנס בלתי זמן אלא שהמשכיר עיכב עליו מחמת שלא מסר לו המפתח, לכן חלה חייב הבדיקה על
 המשכיר. וזה שאמר כ"ן בשו"ע לנורף ארבעה עשר כ"ו, היינו כדעת הר"ן, כן נראה לי: (ב) השוכר בית מחבירו בארבעה
 עשר ואינו יודע אם הוא בודק כ"ו. וזה נמי, לפירוט התוספות [שם ד"ה על] דהיינו דמיירי שהקנין דהיינו החוקה לא היה בתחלת
 ליל ארבעה עשר, אלא אחר כניסת מוקצת מומן הבדיקה נכנס השוכר למוכו במקצת זמן מהבדיקה, וקודם לזה היה המפתח ציד

ח"ק יעקב

ח"ק יעקב

דעת המגיד משנה [שם], וכן עיקר. ודלא כב"ח [ד"ה המשכיר] שתופס
 עיקר כדעת התוספות [שם] דדוקא בארבעה עשר מיירי, וכתב שכן
 דעת הר"ף והרא"ש והטור, דלא כר"ן. ובאמת אין הכרע כלל
 בדבריהם: [ב] וקנאו באחד מהדרכים ששכירות קרקע נקנה.
 משמע דוקא היכי שקנאו השוכר בדין הקנין, אבל אם לא קנהו
 השוכר עדיין אף שמפתח בידו אין עליו חיוב בדיקה-כלל. וכן כתב
 הר"ן [שם] להדיא ד"ל, ונהי דהשוכר קנאו, אפילו הכי כיון שהביט
 של משכיר והחמץ שלו ועדיין הביט מעוכב אצלו שאין השוכר
 נכנס שם מפני שהמפתח בידו של משכיר, על המשכיר לבדוק. ואם
 מסר לו מפתח קודם ארבעה עשר, כיון שקנאו כדיונו ובידו להיות
 יוצא ונכנס, על השוכר לבדוק. ע"כ הר"ן. הרי להדיא מבואר מתוך
 דבריו דדוקא היכי שקנאו כדיונו אז על השוכר לבדוק אם המפתח
 בידו, אבל אם לא קנה כדיונו אין חיוב עליו לבדוק אף שמפתח
 בידו, דהוי כאלו הפקידו לו המפתח: וכן דעת המגיד משנה-פרק
 ב' מהלכות חמץ [הלכה יח]. ומשמע עוד מדבריהם דדוקא במשכיר
 כיון שהגוף הבית של המשכיר לכן אם המפתח בידו עליו מוטל
 לבדוק, מה שאין כן במכר והחזיק הלווקח, כיון שאין למוכר שום
 זכיה בקרקע אף שהמפתח בידו החיוב מוטל על הלווקח, כל זה
 לדעת הר"ן. אכן שיטת התוספות [שם ד"ה א] בזה דמיירי אף בלא

דעת התוספות דמיירי דוקא בלא החזיק בה, מה שאין כן בהחזיק
 בה אף שאין המפתח בידו על השוכר לבדוק, (וכן משמע קצת
 בכסף משנה תמן ומלא ג. יח) לכן מדחיק לתרץ לדעת התוספות
 סוגיא דש"ס ע"ש, ובאמת לא קשיא מידי, דודאי הבעל האבעיא
 מבעיא בהחזיק בה, וכדאמר להדיא או דלמא על השוכר לבדוק
 כיון-דאיסורא-ברשותיה-קאי-ואי-לא-החזיק-בה-עדיין-לא-קמה-
 ברשותיה (ודוחק-מאוד-לומר-דהכי-קאמר-דאיסורא-ברשותיה-קאי
 כשיקנה אח"כ בתוך זמן איסורו, וק"ל), אך האי ברייתא דתליא
 הרבר במסירת המפתח, שוב אין חילוק בין החזיק ללא החזיק לדעת
 התוספות, והוא ברור. ולענין הלכתא כתב הב"ח דדעת התוספות
 עיקר, וכן כתב הב"י בכסף משנה [שם] עצמו, ומכל מקום סתם כאן
 כדעת הר"ן. ובלבוש [סעף א] הביא שני הדעות, וכן נראה לי דראוי
 לחוש לחומרות שני הפירושים: [ג] שלא מסר המפתח. ואף אם
 מסר המפתח ליד השוכר-וחזר-הפקיד-למשכיר-על-המשכיר-לבדוק,
 כן פסק בתשובת משפטי שמואל סימן א', וכן פסק בגנותל צבי
 ס"ק א', כיון שהחמץ שלו והמפתח בידו: אבל בהפקיד ביד אחר,
 אין עליו חיוב בדיקה לכולי עלמא, וכמו שכתבו התוספות [שם סו"ה
 א], וכן הוא להדיא בירושלמי [פסחים] פרק כל שעה הלכה ב'
 [ד] המפתח. ובית שאני נעול, אם כבר החזיק בה השוכר עליו

דעת המגיד משנה [שם], וכן עיקר. ודלא כב"ח [ד"ה המשכיר] שתופס
 עיקר כדעת התוספות [שם] דדוקא בארבעה עשר מיירי, וכתב שכן
 דעת הר"ף והרא"ש והטור, דלא כר"ן. ובאמת אין הכרע כלל
 בדבריהם: [ב] וקנאו באחד מהדרכים ששכירות קרקע נקנה.
 משמע דוקא היכי שקנאו השוכר בדין הקנין, אבל אם לא קנהו
 השוכר עדיין אף שמפתח בידו אין עליו חיוב בדיקה-כלל. וכן כתב
 הר"ן [שם] להדיא ד"ל, ונהי דהשוכר קנאו, אפילו הכי כיון שהביט
 של משכיר והחמץ שלו ועדיין הביט מעוכב אצלו שאין השוכר
 נכנס שם מפני שהמפתח בידו של משכיר, על המשכיר לבדוק. ואם
 מסר לו מפתח קודם ארבעה עשר, כיון שקנאו כדיונו ובידו להיות
 יוצא ונכנס, על השוכר לבדוק. ע"כ הר"ן. הרי להדיא מבואר מתוך
 דבריו דדוקא היכי שקנאו כדיונו אז על השוכר לבדוק אם המפתח
 בידו, אבל אם לא קנה כדיונו אין חיוב עליו לבדוק אף שמפתח
 בידו, דהוי כאלו הפקידו לו המפתח: וכן דעת המגיד משנה-פרק
 ב' מהלכות חמץ [הלכה יח]. ומשמע עוד מדבריהם דדוקא במשכיר
 כיון שהגוף הבית של המשכיר לכן אם המפתח בידו עליו מוטל
 לבדוק, מה שאין כן במכר והחזיק הלווקח, כיון שאין למוכר שום
 זכיה בקרקע אף שהמפתח בידו החיוב מוטל על הלווקח, כל זה
 לדעת הר"ן. אכן שיטת התוספות [שם ד"ה א] בזה דמיירי אף בלא

ו. כרימא שם (ה, ט):
 א. הרשנ"ל נתפסה
 ב. שם סימן קע"ז:
 ט. טור שם רבינו
 יונה והרא"ש (שם פ"א
 סימן ז) והרמב"ם בפרק
 (כ"ג) [ז] הלהב (ב)

ג כדו שלא ישבח. מטום דלא צילי מנייה כולי שמה. מה שאין
 כן בשאר יאסורים אין לרין מחילה, לדלילי מנייהו: ד ביום
 טוב. וטע"ג דאפשר לעשות מחילה בשבילי כמו שכתוב ריש סימן
 שט"ו, מוטב לעשות נכפיה כלי מעל ידי סנין, דסדין הלכין ונלכין
 מחמו: ה קודם יום טוב, וחס

(ג) אב"א [כ"ו] קודם יום טוב כ"ו. הוא הדין בחול המועד ג"כ
 יש לו לעשות מחילה כל זהו גזונה עשרה: (ד) ישראל שחפיקד
 כ"ו. באשר"י פרק א' דפקחים [סימן ז] כתב וי"ל, יש לומר
 ישראל שחפיקד כ"ו הנפקד מייב צדעורו. וטע"ג שהיא של המפקד,
 כיון שאינה נרשמת בהמפקד.

גבזה עשרה טפחים ג כדו שלא ישבח ויאבל: ה הגה
 (ח) וכו' שהינה חמץ צבית ישראל בלא נרשמו טופה עליו
 (ה) כלי (ודוקא ד ביום טוב (ג) ויא"ו (ו) אבל אם הוא ד' קודם
 יום טוב כרין לעשות מחילה עיין לקמן סימן חמ"ז סעיף (ח')
 (ט) [א] (י"ח):

ו [ט] גוי שנכנס לבית ישראל והחצו בירו ד וי"ו אינו
 זקוק להוציאו אף על פי שהישראל רואה חמץ
 של גוי אין בכך כלום (י) אבל אסור להעלותו עמו
 וי"ע על (ו) השלחן ז [יא] ואפילו בהפסק מפה:
 ד (ד) [י] כ"ו ישראל שחפיקד החצו אצל ישראל

מוגבב מציה האיש [שם כ"ו] ולא מציה הקדש [נמצא קמא ע"ו, ט]. ולא
 הנמתי ראיתו, וגם לא כחכז לפרש המכילתא. ונראה לי דכיון
 שהשאל הנפקד צימו לטמירת ממונו דהמפקד, צימו דהמפקד
 קרינא ציה. והיא דמכילתא מיידי צגוי שהלוה לישראל על ממונו,
 עכ"ל. וקשה לפי זה גס צצה קמיתא דמכילתא בחמץ של עכו"ם

הנימו בחול המועד לרין לעשות
 מחילה, וכן משמע מלשון רש"י
 [פקחים ו, א ד"ה עשה לו], טע"פ
 שעמיד ליעלו למחר. אבל אם לא
 הנימו חלא לחצי יום יש להקל בכפיה
 כלי: ז אינו זקוק. וליכא למיחש
 שישלכנו, דהא העכו"ם משמרו,
 וגם אינו מסור גידו: ז ואפילו
 בהפסק מפה. טע"פ דאם אחד
 אוכל בשר ואחד חלב שרי בהפסק
 מפה, הכא כיון דחמץ נמשהו אי

אפשר שלא יתערב פירור אחד של עכו"ם בשל ישראל, ואסור מטום
 [פקחים מ, ט] לך לחמין מירא סמור סמור לכרמא לא מקרב
 (שם ש"ח הרשב"א מ"א סימן קעו). ונראה לי דאם אין הישראל אוכל
 מותר להניח לעכו"ם לחלו על שלחן שלו, ועיין ביורה דעה סימן
 פ"ח [סעיף ב] וסימן שצ"ג:

ערך דחה צמחריק"ש
 סיף ג כלום וכו'. הנימו הגוי צבית ישראל והלך דינו כמכר נקמן חמ"ו דין ז' וז'
 סיף ד בראש משכיר חטם צימו לגוי לשים בו חמץ ונלמד שלא יאסר יושב ומשמר
 וחס עבר ושמר שכרו מותר ועיין סימן ח"י [סעיף ז]:

חק יעקב

[יא] אב"א אם הוא קודם יום טוב. דאפשר לעשות ע"י מחיצה
 עושין. מה שאין כן ביום טוב שהוא רק ליום אחד, שאפשר ע"י
 כפיות כלי, ואי אפשר במחיצה, גם לטלטלו אסור, על כן סגי בכפיות
 כלי. ואם הוא בחול המועד יכול לטלטל אותו ולזרוק אותו מהבית
 ע"י דבר אחר, או לבעור לגמרי אם אינו מחויב לשלם לנכרי, ואין
 לטרוח לעשות מחיצה בחול המועד. וכן כתב בעולת שבת [סי' כ],
 והוא פשוט, דלא כמ"א [סי' ה] שכתב דאף בחול המועד יש לעשות
 מחיצה, וזה אינו. ומה שהוכרח כן המשמעות מפירושו רש"י [גיה
 עושה], המעיין שם יראה שאין שום משמעות בדבריו כלל. וכן
 במשמעות דברי הרב שכתב קודם יום טוב עושה מחיצה, אבל לא
 ביום טוב ולא בחול המועד: **[יב]** אינו זקוק להוציאו. וסיים
 בשבילי הלקט כלל ד' סימן ס"ב [סי' ט"ז] ומה שנהגו לגעור בעכו"ם
 הנכנס כרשות ישראל, מטעם דשמא יפלו פרורין מידו ופעמים יבא
 בהן לידי איסור, עכ"ל: **[יג]** ע"ה השלחן. וז"ל הרשב"א [שרי
 ח"א סימן קע"ז] דקרבן הדבר לידי פשיעה, כיון שמכירין זה את זה,
 כמו שישראל אינו מקפיד על העכו"ם שלא יאכל משלו, כן העכו"ם

ע"י. וקשה לפי זה גס צצה קמיתא דמכילתא בחמץ של עכו"ם
 ערך דחה צמחריק"ש
 סיף ג כלום וכו'. הנימו הגוי צבית ישראל והלך דינו כמכר נקמן חמ"ו דין ז' וז'
 סיף ד בראש משכיר חטם צימו לגוי לשים בו חמץ ונלמד שלא יאסר יושב ומשמר
 וחס עבר ושמר שכרו מותר ועיין סימן ח"י [סעיף ז]:

חק יעקב

לא יקפיד עליו. ואפילו בהפסק מפה אסור הכא, כיון שחמץ במשהו,
 רחוק הוא שלא יתערב פירור אחד משלו בשל ישראל, עכ"ל. משמע
 מתחלת לשונו בבאין מכירין זה את זה מותר להעלותו עמו על
 הלאה, משום דגם על התערובת פירורין לא היישינן, אלא שע"י
 שמכירין אף שיפסקו מפה ויהיה היכר שלא יבא ישראל לאכול עם
 העכו"ם מכל מקום העכו"ם יאכל משל ישראל וע"י כך יתערבו
 הפירוין משל עכו"ם, מה שאין כן באין מכירין ליכא למיחש למידר.
 וכן כתב גיטי הרב בספרו אלהו זוטא [סי' ח], ודלא כעולת שבת
 [סי' ג] שלא העתיק יפה ללשון הרשב"א. ומשמע ג"כ מלשון [זח]
 דכל שמקפידין זה על זה אף במכירין מותר, וכמו שכתבתי ג"כ
 בספרי מנחה יעקב כלל ע"י סי' כ"ב, כדעת מהרש"ל [גם של שלמה
 חולין פ"ח סימן מג]. ובחנם השיג עליו הט"ו שם [וי"ד סימן פח ס"ג ב].
 וגם בספר פרי חדש [שם אות ג] נמשך אחר דברי הט"ו, וגורם לו לפי
 שעדיין לא הגיע לידו ספרי, כי באמת ישבתי בזה דברי מהרש"ל
 על נכון בלי פקפוק כלל, ע"ש. ומכל מקום אין להקל בכתחלה,
 כמו שכתבתי שם. וכל שכן כאן לענין חומרא חמץ נכון להחמיר

באר ה"ב
 (ד) כ"ל. וטע"ג דאפשר לעשות מחילה ע"י סנין, טוב לעשות נכפיות הכלי
 מעל ידי סנין, דסדין הולך ונכא, מ"א [סי' ז]: (ו) אב"א אם הוא קודם
 יום טוב. והוא הדין בחול המועד יש לעשות מחילה, אף על פי שעמיד ליעלו
 למחר. אבל אם לא הנימו חלא לחצי יום יש להקל בכפיות כלי, מ"א [סי' ה].

ביאור הגר"א

אלא מפניו לכל מקום כדו שלא יכשל בו. ועיין ב"י [גיה וז' ח']: [ח] וכותי
 שהניח כ"ו דוקא כ"ו, גמרא שם [ו] א המוצא כ"ו חמצו כ"ו, ומשמע דהמוצא
 אפילו חמצו של נכרי, מדאמר אם של הקדש, ועיין רש"י ד"ה עושה:
 [ט] [פי' ג' ג' שם נפסחים ו, א] תנו רבנן עכו"ם כ"ו, ועיין רש"י ד"ה אין
 זקוק כ"ו: [י] אב"א אסור. כמו שכתוב בפרק כל הבשר [חולין ק"ו, ב]:
 [יא] ואפילו. עיין מ"א [סי' ח]. ועיין בפרק ד' דעבודה זרה ג"ט א. ולכן אע"פ
 שמהתחלת דברי הרשב"א משמע דזקא במכירין, אבל לפי מה שאסר אפילו
 בהפסק מפה אין חילוק, ולכן חס בשו"ע: [יב] [פי' ו' ישראל שחפיקד.
 כמו שכתוב [נפסחים] ל"א א' אבל נכרי כ"ו דברי הכל עובר. ואף דהחוספות
 שם ב' ד"ה שוקנה כתבו וכולה שמעתי כ"ו, לא כתבו אלא אחמצו של גוי

ומק יעקב [סי' יח] כתב דיצטר אמו חס אינו מובין לשלם לנכרי, ואין לטרוח
 לעשות מחילה בחול המועד, ע"ש: (ז) השלחן. וחס אין הישראל אוכל,
 מותר להניח לעכו"ם לחלו על שלחן שלו, רק עניקה יפה השלחן חס"כ, מ"א
 [סי' ז]:

וכן משמע שם מדפדין ממתינותין לרבא תנן נכרי כ"ו, ולא קאמו דמתינותין
 בשקיבל אחריות להכי ברישא מותר ובסיפא אסור. ואף על גב דחמצו של
 נכרי יכול לאוקמו באחריות, מכל מקום מדישא לאו מטעם אחריות צריך
 לומר ג"כ בסיפא דלאו משום האי טעמא הוא. ושם כ"א א' ומוכרו לנכרי
 פשיטא לאפוקי כ"ו, ועד כאן לא פליגי בית הלל [שם] אלא במכירה [ד"ו ב]
 ב ד"ה מיתה. ואין להקשות א"כ אמאי אמרינן שם [לא, ב] אי נכרי קני משכון
 דאינו עובר, כבר כתבו [התוספות] בשבועות ד"ה הג"ל [סי' א] דשאני החם דקני
 ליה, ואדרבה משם מוכח, דלשיטת הרמ"א [נפסחים פ"א סימן ח] דמחייב אפילו
 בשומר חנם, מאי פריך תנן נכרי, נהי דשומר שכר נכרי לא היה ולא שייך
 ביה פרוטה דרב יוסף, מכל מקום שומר חנם הוא לכללי עלמא. והריב"ז יונה

מחצית השקל

(פי' ד) ביום טוב כ"ו, כמו שכתוב ריש סימן שט"ו. דכל מחיצה שלא
 נעשה לתמיד דבר מותר לעשות בשבת: (פי' ה) קודם כ"ו, וכן משמע
 מלשון רש"י, דף וי"ו ע"א אהא דאמר רב יהודה אמר רב חמצו של גוי
 עושה לו מחיצה עשרה, וכתב רש"י ולא סגי בכפיית כלי כל שבעה,

ד"ל [ח]
 (ח) [ח]
 ג, ואי
 ה, ועי
 ביום ב
 ואי נמ
 צריך כ
 חק יע
 לכתחל
 ואי"ה
 ברש"י:
 לבאר:
 (ג) כ"ד
 או אצ
 דגבולך
 דהרי"מ
 ביד עכ
 באחריו
 [אחריו
 דווקא
 הדין מפ
 אצל עכ
 המפקד
 שאין בו
 וקיבל א
 פסק שב
 כך פירו
 אחריות
 שזהו ד
 אף לא
 האיל ר
 ישראל
 הרכיב ו
 מהפוסק
 מ"ה ג'
 ביד גוים
 אין המפ
 הפוסקים
 מדבריו
 ברשותו
 מהפוסק
 ישראל
 של עכו"
 פירושו כ
 מכתב(ט)
 לקמן אי
 מלא ימצ
 של ישר
 מדרבנו,
 אם מדרב
 [מלכה ב]
 עכו"ם ש
 שאני הן
 בסימן ת'
 יע"ש, וא
 קיבל הנפ
 דנגבב אין
 של המפק
 מיתה) תמה
 זה בטוב
 אין חילוק
 הכי פוסק
 למה לי לו
 הפני יהוש
 הוהרנ"ר,
 המיעוט. מ

סימן קכג

לכתיב לא הויל דלא תשיב כולל מדהוי לוי למימר שבועה שלא אכל...
ז' ימי הפסח ואמר שבועה שלא אכל כל חלק שבועה לא...
אהא קאחא וכדאמר שבועות כ"ג ב' בלא אכל פח חמין ופח שערין...

א' אר"ח הניח סיב, ושיעור מיל הוא רביעית שבע וחלק מעשרים...
מון השעה, כתב בספר מ"ב צב"ל דב"מ יש לסמוך...
הכני דפלוני וס"ל דשיעור מיל כ"ב מיונע והו", וכן בשיעור מליטה...

א"ה למען התועלת רשמנו כמה ענינים השייכים לטושע...
הלכות פסח, שכללו בהערות פסחים שעל סדר...
הדפים [סי' קכ"ד] :

ב' סימן הפ"ה צב"ל ד"ה שבועה, ח"ף שהזכיר פסח בבידע,...
צ"ח לוכח מאן דפלוג דריב"ל לא אמר הלא שהזכיר...
לול פסח אכל הזכיר פסח להו כלום הוא, ובהזכיר לול פסח כגון...

סימן קכד

הערות במסכת פסחים

(מהם שלא בעיון כח"צ *)

שנעשו כבר בזהל חין טוב קבורתן עליו וכבי לא מהני לי הפקר...
וכן חמץ של נכרי לרדף לעשות מהיה דלקמן ו' ה' אכל שחר ה"סוחין...
דדינו מניין וז"ל לעשות מהולה.

אור לארבעה עשר

א' חוד"ה אור, ונראה לרי" דח"צ, דכני בציטול צולמא החמירו...
חכמים לבדוק חמץ ולנערו שלא יבא לאוכלו, ונראה דנחתן...
שלו ח"צ"ג דבעלו לא בני במחלה י' כי הכי דכני בחמץ של נכרי...

ש"ס ד"ה וכנס, ויאמר רב"ש"ה כ"י וק"ה דלא חלוה חיזקיך לעית...
משני המזיקין, קשה דבהנין "ה" ה' חוד"ה מכלן אר"ה דווקא...
נקט ח"ה משום דמזיקין מתקלחין בכו, שריז במהרש"א חז"ן ש

ו' א' ש"ה"ה דאפקי רמנא כ"ו, נראה דב"ה לחומרה אמרינן בה"כ...
דשכירות קריא ולפיכך בית של נכרי וכו"ה שטר ביד ישראל...
המזן של ישראל המיונה בביתו זה עובר עליו מן החורה אפי' לישא...
הרמזין, וכן חמץ המופקד אצלו וקבל עליו החירות המיונה בביתו...
זה עובר עליו מ"ה"ת, וכרי ח"ף לענין קנין חזר ח"ב"ב של הש"ס...

ש"ם ולא דמי לנצ"ה וכל"ה ה"ס כ"י, ח"ע"ג דכל הכי עטוינן שרפה...
וקבורה כדחנן הוור"ה ל"ג ב' מ"מ ח"ס הפקירן הבפלים קודם...

א"ה, בהערות פסחים, שבוש"ו ה' שביעית, כח"ב: מהם שלא בעיון כח"צ, ואולם כן הדפסנו כל השייך לכ"ס פסחים ב"מ מספרים אחרים, ולכן...
רשמנו כיבכ כ"ה * ע"י המקומות שהוצגנו מספרים אחרים, כדי שלא יכללו בהצעה הנ"ל.

דמי ז"ל תמוהים, זי"ל...
ר' יוסף חמ"ל של...
כני קאמר וכו' ד...
צנינו ולפיכך חסו...
דאמר היפוך דברי ה...
דאפשר לרי" ק"ה, ו...
ישראל ח"ף שבתוך הפ...
נכרי, ובתוס' ל"א צ...
ישראל אסור לאח"כ...
א"ש פ' כ"ג סי' ו'...
ואח"כ על י...
א"ה דלמפרע כ"ה גובה...
אמר לי לא יבא לך פח...
ל"ה אפי" שבתוך צ"ב...
לחכ"מ דחמץ של נכרי...
נכרי, וישראל של...
חמץ לאח"כ"ה שיהיה...
ל"ה מיוחדת על חמ'...
למפרע הוא גובה...
הנהיה עמו שיפרע לו...
הוא גובה הכי מו...
כיון דהחמץ בביתו...
ישראל שרי משום למפר...
למפרע הוא גובה א"ל...
ל"ה, ואפשר לפרש...
ה' ואח"כ דבריהם אז...
כ"ו דב"ה שחמ"ה ק"ה...
מ"ה לי מעטשו וע"ה...
דע"כ לרי"ך לפרש מה...
פחו לן לאוקמי כשמטבו...
לכל בחמץ בביתו...
לאל לחתך הפסח מותר...
לאל שבלוה לנכרי ל"ה...
לאל מעטשו וא"כ ע"כ...
ל"ה הכרי מיוחד על י...
ל"ה כיון דבחתך בביתו...
ל"ה חז"ו ורי"ה מ"י ב'...
ל"ה על חמץ זה וא"ה י"ה...
ל"ה ח"ע"ג דבהמץ הוא ב'...
ל"ה דוד"ה הוא ח"מ שרי...
ל"ה של נכרי בביתו של...
ל"ה ית"ד לי חז"ו על חמ'...
ל"ה א"ל הנכרי ח"ף ש...
ל"ה הכי אסור משום ח'...
ל"ה שדקדקי...
ל"ה וכן כתב הרמ"מ ז"ל...
ל"ה ר"מ כל שלא ב...
ל"ה חז"ו על חמץ זה...
ל"ה זהו שהקטב ר"נו...
ל"ה משום שאמר למפרע...
ל"ה לאחר הפסח הלא סון...
ל"ה ר"י מ"ל כ"ו דלמ"ה...
ל"ה עבר עלי' בב"י ו...
ל"ה תוס' לקמן כ"ה א' ו...
ל"ה מליחוהו לכבולו ו...
ל"ה נעברו מ"מ עד דב"ו...
ל"ה ק"ס זמן איסורו שלא...
ל"ה מ"מ חין ראו להכניס...

20

לשפשפם ולנקרם שלא יישאר בהם שום דיבוק חמץ כלשהו, שמא ישכח וישתמש בהם.

ד. אלא, עיקר תקנת הבדיקה נצרכה על מקומות שאין אוכלים ומשתמשים שם עם חמץ ואין חמץ מצוי שם, שאעפ"כ חששו שמא הגיע לשם חמץ באקראי וחייבו לבדקם, וזה כולל כל המקומות שעלולים להגיע שם באמצע אכילה, וכל מיני חפצים העלולים לבוא במגע עם חמץ, וכפי שיפורט עוד להלן. ואע"פ שאין לחוש שחמץ שנמצא במקומות אלו יוכנס מאליו לתוך מאכל שהרי אינו מצוי שאוכלים שם, מכל-מקום חששו שמא כשימצא חמץ בפסח במקומות אלו ישכח ויאכלנו כמו שהוא במקום שמצאנו.

אך גם במקומות אלו אין חובת הבדיקה אחרי חתיכות ופירורים גדולים בלבד אלא אף אחרי פירורים קטנים נקיים, שגם בהם חששו חכמים שיבוא לאכלם [שאע"פ שאין לך אדם שיטול פירור קטן ויברך עליו לאכלו מכל-מקום אם הוא כבר באמצע אכילתו עלול הוא להכניס פירור לפיו], וחייבום בביעור ובבדיקה, שבכל מקום זחור או סדק שיש לחוש שהגיעו שם פירורים צריך לברוק אם אין שם איזה פירור קטן ניכר ונקיה.

חמץ שלא יתערב במאכלו בפסח במינו ושלא במינו ויאסרוהו, והא דתנן (מ"ה א') בצק שבסדקי עריבה אם יש כזית במקום אחד חייב לבער ואם אין כזית בטל במעוטו הני מילי דלא בעי לאשתמושי בעריבה בפסח וגם הבצק הוא במקום העשוי לחזק העריבה או בטל, אבל אי בעי לאשתמושי בה אע"ג דעשוי לחזק וחשוב כעריבה צריך לבער משום דלמא איערב לי בהרי דההיא דמשתמש ב"י ויאסר", שפתיו ברור מללו דכל שעומד להשתמש בו בפסח ליכא שום קולא ואפי"ו אם נמצא החמץ בסדק כלי במקום שעשוי לחזקו, דהיינו שצריך הוא שהחמץ יסתום את הסדק ורצונו שיישאר שם ואשר משום כך מבואר בגמ' מ"ה א' שבאופן זה מותר להשהותו בפסח, מ"מ אם דעתו להשתמש בו בפסח אסור להשהותו כך שמא יתערב מאליו משהו חמץ במאכלו.

ונראה שעפי"כ נהגו ישראל לגרר הכתלים ולרחוץ הכסאות שנגע בהם חמץ, כמש"כ בשו"ע תמ"ב סעי' ו, ומקורו ג"כ בראב"ן (דף ז': מדפי הספר) והובא ברא"ש פ"ג סי' ב ובטור תמ"ב, שיסוד הדבר הוא לשפשף ולנקר היטב המקומות שאוכלים שם ומתוך כך נתפשט לגרר ולרחוץ בשאר מקומות.

ועי' להלן סעיפים טז-כ אם אחרי שפשוף וניקור נפטר מבדיקה לאור הגר.

ו שו"ע תנ"א סעי' א וכנ"ל בהערה הקודמת.

ז עי' במילואים סי' א שעיקר טעם תקנת הביעור והבדיקה הוא מחשש שמא ישכח ויאכל חמץ שנשאר בביתו, ועכ"פ לכ"ע חששו חכמים לחשש אכילה אפי' באופנים שאין איסור בל יראה כלל (כגון כשאין אלא פירורים קטנים דממילא בטילי).

ח כבר נתבאר בארוכה בפרק ב סעי' א ז-ב ובהערות שם, שדעת רש"י רי"ף רמב"ם מהר"ם חלאוה והמ"מ ורדב"ז ט"ז מג"א הגר"ז פמ"ג מ"ב וחזו"א שכל פחות מכזית [אפי' דבוק בסדקי כלי וכל-שכן במונח בכלי] חייב ביעור (עיי"ש), לכה"פ מדרבנן מחשש שמא ישכח ויאכל, וגם

זלן:

שך כל השנה, ייש, המקרה, לחפש לאור, ועוד, שאם חמץ להיכנס פירורים קטנים החיוב הוא שלא יישאר אפילו שאינו, גם-כן חייב

חמץ ניכר בהם, בהם חמץ גלוי ון שכדי להסירו שפשוף היטב, בה כיבוס כדי - וחביטה, וועי' יקר גדול וצריך ל שפשוף היטב עם חמץ תדיר ז, שבכל אלו :מאכלי הפסח קטן שאינו נקי ז לתוך מאכל כשאין ברעתו ריך לשפשפם השתמש בהם א שמא ישכח זאכל. ונראה וגים לכסותם הכיסוי וייכנס

ים חמץ בלבד ז לרחוץ את ר. בהן משהו

פרק ג. דיני חמץ וביעורו

כרג"ל ב חייב מ. כ. ב. ח. נ. ג. ר. א. א.

בפירורים קטנים נקיים העיקר דיש חיוב ביעור מדרבנן מחשש אכילה, דכל הפוסקים הנ"ל לא חילקו בין פחות מכזית לפירורים, וכ"ה בריא"ז (בשי"ג י"ד א' בדפי רי"ף) להדיא דפירורים חייבים ביעור, והרדב"ז ח"א סי' קל"ה דקדק בן מהר"ן דגם פירורים קטנים חייבים ביעור, וכ"מ בב"י תמ"ד בשם הרא"ש דפירורים דקים רק אם מנערן ע"ג קרקע ונדרסין הו"ל כמבוערים הא בלא"ה חייבים ביעור, וכ"ה להדיא בחיי אדם וספר מחנה ישראל להח"ח ובחזו"א כדלהלן בהמשך דברינו.

וטעם חיוב הביעור בפירורים קטנים - דאע"פ שבטלים הם מאליהם ולכו"ע אין בהם ב"י מה"ת, מ"מ הריהם כחמץ של הפקר הנמצא בביתו של אדם שחייבוהו חכמים ביעור מחשש אכילה, ונתבאר שם (פ"ב סעי' ב ובהע"י) שאע"פ שאין אדם אוכל פירורים, אי"ז אלא שלא בשעת אכילה שאז אין לך מי שיטול פירורים קטנים ויברך עליהם ולאכלם, אבל הלא כשכבר עומד באמצע אכילתו מעשים בכל יום שתוך כדי אכילה אדם נוטל פירורים ואוכלם והריהם בכלל החשש, וגם כשאינם במקום אכילה יש לחוש שבאמצע אכילתו יודמן לו לקום ממקום האכילה להשתמש בשאר מקומות שבביתו וכשימצא שם פירורים יאכלם, ונתבאר שם עוד שאין לומר שפירורים שאינם על השולחן מאוסים הם ופטורים מביעור, שאין המציאות כן כלל, שפירורים קשים אין נמאסים כלל ועלול אדם להכניסם לפיו כשיושב על ידיהם.

והנה פשוט שכל שיש חיוב ביעור יש חיוב בדיקה, ועי' בחיי-אדם כלל קיי"ט סעי' ו שהוכיח שיש חיוב בדיקה גם אחרי פירורים וכלשהו - ממה שהצריכו בדיקה בחורין ובסדקין אע"ג שאין לחוש שם אלא לכל היותר לכלשהו, וכ"כ החפץ חיים בספרו מחנה ישראל פ"י שאף פירורים שאין עוברים עליהם בב"י צריכים בדיקה, וכ"כ החזו"א סי' קט"ז סקי"ג ד"ה והגר"א. וכן מבואר מדברי החק-יעקב תל"ג סקכ"ו שבי' וטעם חובת בדיקת הכיסים הוא מחשש שמא נדבק שם איזה פירור חמץ. - וכן כתב להדיא הרוקח בהל' בדיקת חמץ סי' רס"ז שכל עיקר תקנת הבדיקה היא לחפש פירורים, וז"ל: "כל המצות מברך עליהן עובר לעשייתן, והולך לחפש פירורין", עכ"ל.

וביותר מוכח כן ממה שתקנו בדיקה לאור הנר דוקא ובלילה דוקא, ודקדקו בזה כ"כ עד שאפי' אם בדק בית אפל לאור הנר ביום הצריכוהו לחזור ולבדוק בלילה משום שהנר מבהיק יותר בלילה מביום כנ"ל בסעי' ב [וכפי שיחבארו הפרטים בזה להלן פ"ד סעי' ב], וברור שהפרש בין נר ביום בבית אפל לבין נר בלילה הוא קטן מאוד, ואם אין חיוב הבדיקה אלא אחרי חתיכות או פירורים גדולים אטו לא סגי לזה אור הנר בבית אפל, וכמו"כ אפי' מקום גלוי שאין בו חורים וסדקים אסרו לבדקו לאור היום כל שאינו כנגד חלון ממש כמבואר בגמ' ח' א' דלצדדין של חדר שיש בו ארובה צריך נמי דוקא נר ובלילה וכנ"ל בסעי' ב, אלא ודאי כ"ז מוכיח שחיוב הבדיקה הוא גם אחרי כלשהו ולכן צריך אור יפה ומבהיק, וזו ראי' ברורה. [ועי' מילואים סי' ה סוף אות ד שכתבנו לצדד מכח ראי' זו דאף התה"ד ועוד דס"ל שאין חיוב ביעור בפחות מכזית אי"ז אלא בפחות מכזית שיש בו קצת ריעותא כגון חתיכת פת שאבדה צורתה ואין בה כ"כ חשש אכילה, אבל באין שום ריעותא ודאי יש חשש אכילה גם בפחות מכזית וחייב ביעור, ולכה"פ יהי' חייב לעשות מחיצה בפני פחות מכזית, וממילא בכל מקום שאינו עושה לו מחיצה חייב לבדקו גם אחרי פחות מכזית לאור הנר בלילה].

והגדר בזה כנ"ל, שכל פירור קשה וניכר אפי' קטן מאוד עלול אדם להכניסו לפיו כשיושב על ידו (לא מיבעיא - לדוגמא - איזה שקד-מרק קטן או גרגיר "שלוה" וכיו"ב, אלא גם הרבה פחות מזה ואפי' פירור קטן של לחם רגיל אם הוא קשה ונקי עלול אדם להכניסו לפה כשיושב על ידו) וחייב ביעור ובדיקה, וממילא צריך לבדוק בכל המקומות החייבים בבדיקה אם אין

ואמנם אם נמצא
הם חמץ או לא
שיטלם אדם לא
לפטור מבדיקה,
שבהם יש חשש;
בשימת לב לאור

ואולם, יש מקו
פירורים קטנים -
לשם היכר שלא
אכילה שיש בה

איזה פירור ניכר וג
יודע כמה טרחו
אות קע"ח שזמן הכ
על מה שראו עיניו
ארגו וארגו והגן וכ
בית ותלמידים בחו
כבודו להכניס ראש
מסופר על בעל הי
המצודה הקשה ביו

ט כלומר דאף שבו
מאליהם לתוך מא
שמה ישכח אדם וי
שאינם ניכרים, כמ
מטונפים קצת פטו
אם הם של חמץ;
כשהוא באמצע אנ
י ועי' להלן סעיפי
בחורין וסדקין, וכל
יא דאע"פ דמחיצה
כשיש לחוש לפיר
בלבד כיון דסו"ס
כדלעיל פ"ב סעי'
שלא בבדיקה גמו
יהי' די בזה ואי"צ

יב כדלעיל פ"ב סע

ואמנם אם נמצאים במקומות אלו פירורים מטונפים [או שאינם ניכרים אם הם חמץ או לא] אינם צריכים ביעור, שמחמת טינופם וקוטנם אין לחוש שיטלם אדם לאכלם אפילו כשעומד באמצע אכילה ט, אבל אין בזה בכדי לפטור מבדיקה, שצריך לבדוק בכל מקום שמא יש איזה פירורים קטנים נקיים שבהם יש חשש אכילה. ולפיכך לא די בהעברה בעלמא אלא צריך לבדוק הכל בשימת לב לאור הנר לראות שאין אפילו פירורים.

ואולם, יש מקום להיפטר מבדיקה במקומות וחפצים שאין בהם אלא חשש פירורים קטנים - על-ידי עשויות מחיצת עשרה טפחים בפני המקומות והחפצים לשם היכר שלא ישתמש בהם בפסח כלל יא. אך אין עצה זו מועילה לגבי כלי אכילה שיש בהם חשש פירורים קטנים יב.

איזה פירור ניכר ונקי.

יודע כמה טרחו גדולי הדורות בבדיקת חמץ לבדוק אחרי כל חשש משהו, עי' מעשה רב אות קע"ח שזמן הבדיקה אצל הגר"א הי' נמשך למאוד, ובשו"ת מכתב סופר או"ח סי' י"ז העיר על מה שראו עיניו אצל אביו החתם-סופר שהי' מרבה לבדוק בכל הבית והעלי' והלול וכל ארגו וארגו והגן וכל מקום שאפשר באיזה מציאות להכניס שם חמץ, ואע"פ שהיו לו בנים ובני בית ותלמידים בחורים שהיו כדאים לסמוך עליהם מ"מ הי' עושה בעצמו גם מה שלא הי' לפי כבודו להכניס ראשו ללול של תרנגולים לבדוק היטב. ובס' "אשכבתני דרבי" (ח"ב בבית רבי) מסופר על בעל הקהילות יעקב שהי' מקדיש זמן רב לבדיקת חמץ ושהי' מעיד שזו אצלו המצוה הקשה ביותר. ועי' מילואים ה אות יב.

ט כלומר דאף שבמקומות האכילה צריך לבער ולנקר גם פירורים מטונפים מחשש שייכנסו מאליהם לתוך מאכלי הפסח וכנ"ל בסעי' ג, מ"מ במקומות שאינם מקום אכילה החשש רק שמא ישכח אדם ויכניס חמץ הנמצא שם לתוך פיו וחשש זה אינו קיים בפירורים מטונפים או שאינם ניכרים, כמשנ"ת לעיל פ"ב סעי' ג שפחות מכזית המטונף קצת וכל-שכן פירורים קטנים מטונפים קצת פטורים מביעור, ועיי"ש בסעי' ב הע' ט דכמו"כ פירורים קטנים כ"כ שאין ניכר אם הם של חמץ או לא פטורים מביעור שבכל אלו אין שום חשש שיטלן אדם לאכלם אפי' כשהוא באמצע אכילה.

י ועי' להלן סעיפים טז-כ דגם אחרי שמנקין היטב כל הבית עדיין יש לחוש לפירורים עכ"פ בחורין וסדקין, וכל שאינו יודע בודאות שאין שום חשש פירורים חייב בבדיקה, עיי"ש היטב.

יא דאע"פ דמחיצה לא מהני כלל לפטור מבדיקה כמשנ"ת בפ"א סעי' כ, מ"מ י"ל דהיינו דוקא כשיש לחוש לפירורים גדולים, אבל מקומות וחפצים שאין בהם אלא חשש פירורים קטנים בלבד כיון דסו"ס חשש האכילה בהם הוא רחוק הרי בצירוף מחיצה יש לסמוך דדי בזה, כדלעיל פ"ב סעי' ב הע' ח עיי"ש מקור לזה. ולפי"ז אם בודקין צעצועים וכיסי בגדים וכיו"ב שלא בבדיקה גמורה אלא רק שאין שם חתיכות ופירורים גדולים, הרי אם יתגם תחת מחיצה יהי' די בזה ואי"צ עוד לברקם בבדיקה גמורה בלילה בנר.

יב כדלעיל פ"ב סעי' ה, ועי' להלן פרק זה סעי' כה ואילך באורך כיצד יעשה בהם.